

Leto XXI. Stev. 185

GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK

IVAN SINKOVEC

UREJA UREDNIŠKI ODBOR

List izhaja vsak dan razen
petka. Cena 10 dinarjev

Ljudska PRAVICA

«LJUDSKA PRAVICA»
USTANOVLJENA 6. OKTOBRA
1934 # MED NARODNOOSVO-
BODILNO BORBO JE IZHA-
JALA KOT 16-DNEVNIK IN
TEDNIK. OD OSVOBODITVE
DO 1. JUL. 1951 KOT DNEV-
NIK. NATO PA KOT TEDNIK
OD 1. JUNIJA 1953 IZHAJA
V REDAKCIJSKI POVEZANO-
STI Z «BORBO»

SVEČAN ZAČETEK PRVE SVETOVNE KONFERENCE ZA UPORABO JEDRSKE ENERGIJE V MIROLJUBNE NAMENE

Politika zaostaja za znanostjo

V pozdravnem govoru je predsednik švicarske federacije Max Petitpierre opozoril na velik napredek znanosti in tehnike, kar sili človeštvo k medsebojnemu sodelovanju — Tudi Dag Hammarskjöld in predsednik konference Homi Bhabha sta v svojih govorih poudarila pomen in silo atomske energije

Zeneva, 8. avg. (Tanjug). — Znanstveniki vseh kontinentov, ki so človeštvo nudili bogastvo atomske energije, so se zbrali davi v Palači Združenih narodov, kjer se je ob 10.50 začela svečana plenarna seja prve svetovne konference za uporabo jedske energije v mirnodobne namene. V Zenevi, ki je zdaj svetovno atomsko središče, so se zbrali zastopniki 72 narodov in v 1100 izbranih znanstvenih delih odkrili vse skrivnosti o uporabi sile atomov v miroljubnih namene.

Četr ure pred začetkom svečane seje so zavzeli v delovnem predsedstvu častna mesta generalni tajnik OZN Dag Hammarskjöld, predsednik švicarske federacije Petitpierre, predsednik konference Homi Bhabha in ameriški znanstvenik Walter Witman.

Konferenca je začel indijski znanstvenik Homi Bhabha. Takoj je dal besedo predsedniku švicarske federacije Petitpierre, ki se je obrnil na delegate s krajšim govorom in jim prikladal v spomin, da je minilo 10 let, odkar je človeštvo z besno brutalnostjo zvedelo, da je z genialnim izumom odkril nov vir energije iz izredno silo. Človeštvo pa je zvedelo, da grozi nova nevarnost: njegovega obstoja. Znanstveniki vsega sveta so protestirali in na poziv človeštva so Združeni narodi sklenili sklicati to konferenco.

«Politika zdaj še zmeraj zaostaja za znanostjo,» je rekel Petitpierre, «in odnosi med narodi zaostajajo za vsemimi področji znanosti in tehnike. Ta napredek je povzročil tesno medsebojno odvisnost med deželami in kontinenti, tako da ni več naravnih zemljepisnih pregrad. Ta napredek je tudi povzročil nevarnost, kakršne narodi še niso poznali in ki grozi s posledicami, ki bi postale z vsako vojno še strašnejše. Zato je solidarnost človeštva potrebna in nujna. Naposled moramo spoznati, da bomo morali skupno nazadovati, če ne bomo skupno napredovali. Zato je vaša konferenca tako izredno važna.»

Nato je Petitpierre želel zbranim znanstvenikom v imenu švicarskega ljudstva in vlade uspešno delo.

Potem, ko je rekel, da so na tej «veliki skupščini» zbrani tvorci dela jedske znanosti in tehnike, je generalni tajnik ZN Dag Hammarskjöld v svojem govoru poudaril, da je prepričan, da bo ta konferenca posredovala mnoge praktične uporabe atomskih odkritij in perspektive, ki jih nudi atomska znanost za »zdravilne, socialnih, gospodarskih in fizičnih bolezni, za zboljšanje življenjskega standarda in za dvig blaginje prebivalstva na višjo raven».

Ko se je dotaknil politične strani konference, je Dag Hammarskjöld izjavil, da je po svojih

konceptih, ciljih in metodah povsem apolitična, vendar pa ima tudi politični pomen prav zato, ker bo njen vpliv čutili na vseh področjih človeške dejavnosti. «Prepričan sem,» je rekel, «da bo sodelovanje znanstvenikov pripomoglo k zmanjšanju napetosti. Prepričan sem, da bo izmenjava znanstvenih informacij rodila medsebojno zaupanje in da bo potek vaših razprav obrnil človeškega duha od vojne proti miru.»

Potem, ko je opozoril znanstvenike, da bo treba prehoditi še znaten del poti, preden bo odstranjena nevarnost atomskega puščanja, je Dag Hammarskjöld rekel: «Ne moremo upati, da bomo storili prvi korak na tej poti, če ne bomo začeli najprej odstranjevati ovir na poti k razumevanju in prijateljstvu in če ne bomo začeli delati skupno s čedalje večjim zaupanjem. Izmenjava znanstvenih in tehničnih informacij je samo začetek, toda pomemben in nujno potreben začetek. Spriči pomoči, ki so jo nudile pripravi te konference s toliko dobro voljo na njej sodelujoče dežele, spriči značaja in kakovosti njihovih prispevkov lahko upamo, da bo rodil ta začetek takšne sadove, katerih vrednost bo presegla pričakovanja.»

Konferenca je potem poslala pozdravne brzojavke predsedniku ZDA Eisenhowerju, sovjetskemu ministru predsedniku Bulganinu, predsedniku britanske vlade Anthonyju Edenju, predsedniku francoske vlade Edgaru Fauru in predsedniku indijske vlade Nehruju.

Predsednik konference Homi Bhabha je znova povzel besedo in izjavil, da je težko predvideti vse sadove, ki bi jih utegnili roditi ta konferenca za napredek človeštva. Potem ko je kratko spregovoril o razvoju človeške spoznavne na vseh področjih družbene dejavnosti, je Bhabha opozoril na možnosti, ki jih nudi atomska energija človestvu. Zdal ni več skrivnost, kako lahko atomsko energijo uporabimo za proizvodnjo električne energije. «Vsi vemo,» je rekel indijski znanstvenik, «da uporabljajo v ZDA atomsko energijo za pogon podmornic, da obratuje v Sovjetski zvezi atomska elektrarna z zmogljivostjo 5000 kW, da grade v An-

gliji atomsko elektrarno za 50.000 kilovatov in da bodo v prihodnjih letih v tej deželi zgradili več takšnih elektrarn. Več atomskih elektrarn raznega tipa grade v ZDA in Sovjetski zvezi. Na drugi strani grade dva reaktorja za proizvodnjo jedske energije v Franciji, reaktorje pa grade tudi v Kanadi. Nobenega dvoma ni, da bodo v prihodnjih desetih letih zgradili mnoge atomske elektrarne v raznih delih sveta. Atomska energija je ustvarila velike možnosti za napredek industrije, medicinske znanosti, kmetijstva, biologije, kemije, fizike itd. «Toda,» je rekel potem Homi Bhabha, «še zmeraj imamo dvojne velikih in širokih neznanih pod-

ročij, katerih proučitev utegne človestvu omogočiti nesluteni napredek v prihodnjih letih. Kolikšen je pomen in moč atomske energije, najbolje kaže to, da ima tona urana in torija enako gonilno silo kakor 2,5 do 3 milijone ton premoga.»

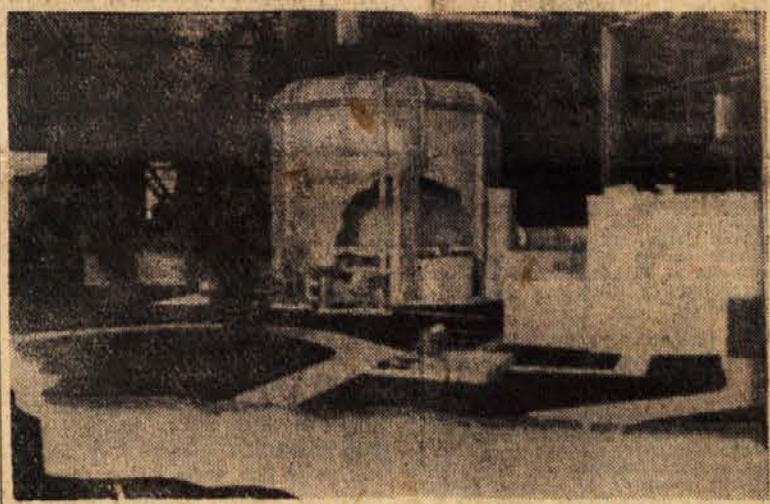
«Mi smo šele na začetku v teh izumih,» je rekel na koncu Bhabha. «V prihodnjih letih bomo doživeli tudi uporabo in uresničenje vseh tistih novosti, o katerih lahko zdaj govorimo samo kot o ideji, kakor so bile ideje o potovanju v vesoljstvo. Doba človeške zgodovine, v katero zdaj stopamo, doba atomske energije, bo morda nekoč ocenjena kot prazgodovina atomske dobe.»

Primer Jugoslavije

S sedanjimi rezervami država ne more biti kos potrebam svojega gospodarstva po pogonski sili

Na današnji seji je jugoslovanski delegat Milorad Ristič, znanstveni sodelavec Inštituta v Vinči, razložil stališče Jugosla-

getskega vira, izkoriščati atom. Jugoslovanska delegacija sodi, da morajo vse vlade podpreti razvoj in izkoriščanje jedske energije.

Britanske atomske naprave, razstavljene v Zenevi

vije. Rekel je, da bodo do konca tega stoletja potrebe jugoslovanske industrije in rudarstva povečane za 6 %, prometa za 5 %, kiroke potrošnje pa za več kot trikrat, pri ostalih potrebah pa za okrog petkrat. V istem obdobju se bo prebivalstvo Jugoslavije podvojilo, tako da bo država štela okrog 35 milijonov prebivalcev. Zato se bo proizvodnja energije na prebivalca povečala za trikrat, kar je še vedno premalo in Jugoslavija bi ostala več let v vrsti nezadostno razvitih dežel.

Ristič je dalje rekel, da proizvodnja energije v Jugoslaviji še vedno zaostaja za potrebami. To pomanjkanje energije je posledica nezadostnih naftnih virov, naftnih derivatov in rezerv kvalitetnega premoga v Jugoslaviji. Primer Jugoslavije dejansko najbolje ponazarja stanje v vrsti drugih nezadostno razvitih dežel. Zato sodi jugoslovanska delegacija, da je jedska energija nujno potrebna za razvoj človeštva, posebno še za odstranitev zaostanosti v posameznih deželah. Pri manjkajoči proizvodnji energije je osnovna ovira, ki preprečuje jugoslovanskim narodom, da bi dosegli razvite dežele. Jugoslavija vzlic svojim naporom, da bi likvidirala podedovano zaostalost, ne more s sedanjimi rezervami biti kos potrebam svojega gospodarstva po pogonski sili. Zato je nujno potrebno razviti nov ener-

Tako je moč preprečiti, da bo jedska energija povzročila nadaljnje poglobljanje prepada med razvitimi in nerazvitimi deželami. Položaj terja vzpostavitev enotnega svetovnega gospodarstva. Po tej poti je moč prispevati k odstranitvi gospodarske zaostanosti, k povečanju stabilnosti na svetu in k izboljšanju medsebojnih odnosov med narodi.

Vodnogospodarska vprašanja

med našo državo in Madžarsko so bila urejena s sporazumom, ki so ga danes podpisali v Beogradu

Beograd, 8. avgusta (Tanjug). Predstavniki jugoslovanske in madžarske vlade so podpisali danes sporazum o vodnogospodarskih vprašanjih. S tem sporazumom sta se pogodbeni stranki zavezali, da bosta obravnavali in sporazumno reševali vsa vodnogospodarska vprašanja, dalje ukrepe in dela, ki utegnejo vplivati na spremembo količine in kakovosti vode ter druga vprašanja s področja vodnogospodarskih odnosov. V tem smislu so se predstavniki obeh vlad dogovorili, da bodo ustanovili jugoslovansko-madžarsko komisijo za vodno gospodarstvo, v katere pristojnost spadajo določbe danes podpisanega sporazuma, ki sta ga podpisala predsednik Zvezne komisije za vodno gospodarstvo ing. Stevan Sinanović ter madžarski poslanik v Beogradu g. Sandor Kurimszky.

Določbe sporazuma se nanašajo na vsa vodnogospodarska vprašanja. Sporazum o vodnem gospodarstvu bo začel veljati, ko ga bodo ratificirali, ratifikacijske listine pa izmenjali v Budimpešti. Sporazum so sklenili za dobo petih let, če ga pa nobena pogodbeni stranka leto dni pred potekom tega roka ne bo odpovedala, bo njegova veljavnost avtomatično podaljšana za nadaljnjih pet let.

Jugoslovansko-madžarska komisija za vodno gospodarstvo, katere sestavo, delokrog in način dela predvideva poseben statut, ki je sestavni del sporazuma, bo imela deset članov, vsaka stran bo imela pet predstavnikov. Komisija se bo sestajala redno dvakrat letno, po potrebi pa se bo

sestajala tudi na izredna zasedanja. Jugoslovansko-madžarska pogajanja o vodnogospodarskih vprašanjih so se začela v Beogradu 21. julija na pobudo madžarske vlade. V krogih obeh delegacij poudarjajo, da so pogajanja potekala v duhu sodelovanja in medsebojnega razumevanja.

Dr. Mladen Iveković pri predsedniku Titu

Brion, 8. avgusta (Tanjug). — Predsednik republike Josip Broz Tito je sprejel danes popoldne izrednega in pooblaščenega veleposlanika v Bonnu dr. Mladena Ivekovića in nekaj časa govoril z njim.

Eisenhowerjev predlog o razorožitvi pojasnjen

Washington, 8. avg. (Reuter) Podpredsednik ZDA Nixon je včeraj izjavil v intervjuju po televiziji, da je konferenca velikih štirih v Zenevi »bistveno zmanjšala« možnost, da bi prišlo do vojne, čeprav so osnovne razlike med Vzhodom in Zahodom ostale.

Nixon je povedal nekatere podrobnosti o predlogu predsednika Eisenhowerja o nadzorovanju oboroževanja iz letal. Eisenhowerjev predlog v Zenevi je bil mišljen kot korak k svetovni razorožitvi.

Nixon je dejal, da bi na vsakem sovjetskem letalu, ki bi letelo nad ZDA, bili ameriški opazovalci, v vsakem ameriškem, ki bi letelo nad SZ, pa bi bili sovjetski opazovalci. Razen tega bi letala pred vsakim letom pregledala, če ne nosijo atomske orožje ali kaj podobnega.

IZJAVA DR. JOŽETA BRILEJA O ZASEDANJU ECOSOC:

VELIK KORAK NAPREJ

v smeri krepitve mednarodnega sodelovanja in miru

Ljubljana, 8. avg. (Tanjug). — Vodja jugoslovanske delegacije na zasedanju Ekonomsko-socialnega sveta v Zenevi dr. Jože Brilej, ki se je davi vrnil v domovino, je izjavil dopisniku Tanjuga, da je zadovoljen s sadovi, doseženimi na zadnjem zasedanju. Pripomnil je, da je bil storjen ob tej priložnosti velik korak naprej v smeri krepitve mednarodnega sodelovanja in miru.

«Na prvem mestu bi rad poudaril,» je rekel dr. Brilej, «da je Ekonomsko-socialni svet OZN zasedal v Zenevi istočasno, ko je

bil tam sestanek velikih štirih. Vtem ko so veliki štirje obravnavali politične zadeve, je Ekonomsko-socialni svet razpravljal o gospodarskih vprašanjih. Smer splošnega popuščanja napetosti, ki se je uveljavila na politični konferenci, je prišla do izraza tudi na zasedanju ECOSOC.»

Na koncu je dr. Brilej rekel, da je postalo na tem zasedanju še očitneje, da imajo male in srednje dežele v mednarodnem sodelovanju čedalje važnejšo vlogo in da aktivno sodelujejo v sprejemanju sklepov.

POSANICA PREDSEDNIKA ZDA EISENHOWERJA

NAJNOVEJŠE OROŽJE

ki mnogo obeta, da se bo lahko človeško življenje zboljšalo

Zeneva, 8. avg. (USIS). Predsednik ameriške Komisije za atomsko energijo Louis Strauss je prebral danes delegatom konference za atomsko energijo poslanico predsednika ZDA Eisenhowerja, v kateri je znova potrjen sklep Amerike, da bo pomagala pri iskanju načina, da bi atomsko energijo uporabili ne za puščanje, marveč za napredek človeštva. V poslanici je rečeno, da poteka sedanja atomska konferenca v zelo ugodnih pogojih za uresničenje tega velikega cilja in da se noben sestanek znanstvenikov iz raznih dežel ni imel takšnega cilja in pomena, pa tudi tako velikega zanimanja ni vzbudil, kakor sedanja atomska konferenca. Predsednik ZDA dalje poudarja, da

atomska energija ne pozna nobene narodne meje in da je zato sodelovanje na tem področju izredno važno. Opozarja tudi na ameriški zakon o atomski energiji, sprejet pred letom dni, s katerim so pozvali vlado, naj dela za pospeševanje sodelovanja na področju atomske energije.

Poslanica pripominja, da so na podlagi tega zakona že uveljavili več konkretnih akcij. Mi pozivamo ne samo vlade, naj se pridružijo temu skupnemu naporu, marveč tudi skupine poslovnih ljudi in gospodarskih krogov na vsem svetu, je rečeno v poslanici. Vse kulturne dežele potrošijo vsako leto mnogo denarja za pospeševanje gospodarskega razvoja, prosvete in zdravstvene službe. To delajo, ker vedo, da vodijo bolezn, neznanje in pomanjkanje gospodarskih sredstev v v. jno. Vsako znanstveno orodje je primerno, da ga uporabimo za uresničenje tega velikega načrta. Atomska znanost je najnovejšo orodje, ki obeta največ, da se bo lahko človeško življenje zboljšalo, je rečeno na koncu poslanice predsednika Eisenhowerja.

Faure in Mehru konferenci

Zeneva, 8. avg. (AFP). Francoski ministrski predsednik Faure je poslal udeležencem konference

dobro želje za doseg uspehov pri nalogi, ki so jo prevzeli za blagor človeštva. «Naj miroljubno tekmovalstvo prinese svetu gospodarski razvoj in blaginjo, ki jo toliko dežel, od najbolj industrializiranih do najbolj zaostalih, pričakuje od napredka jedske energije,» je rečeno v poslanici ministrskega predsednika Faura.

Indijski ministrski predsednik Nehru je v svoji poslanici konferenci izrazil upanje, da bo atomska energija »odslej utirala pot napredku in da sodobni človek, ki je prestopil prag atomske dobe, misli zdaj na mir, ne pa na vojno.»

Edenova poslanica

Zeneva, 8. avg. (AFP). Britanski ministrski predsednik Eden je poslal konferenci o mirnodobni uporabi atomske energije, ki se je danes začela v Zenevi, naslednjo poslanico:

«Z velikim zadovoljstvom pošiljam najboljše želje svoje vlade konferenci OZN za mirnodobno uporabo atomske energije. Britanska vlada pozdravlja konferenco kot etapo k dvigu življenjskega standarda na svetu, kot sijajen primer svetovnega sodelovanja v prid miroljubnih ciljev.»

Velikanske potrebe po energiji

Na popoldanski seji je generalni direktor za proučevanje električne energije v Franciji Ailleret poudaril velik pomen problema določevanja svetovnih potreb po energiji, od česar je v veliki meri odvisen razvoj človeškega napredka. Na začetku seje je predstavnik OZN prebral študijo OZN o svetovnih energetskih potrebah od leta 1975 do 2000. Dejal je, da bodo do konca tega stoletja potrebe osemkrat večje kakor zdaj.

Britanska predstavnica Robinson in Daniel sta izrazila mnenje, da bi zaloge premoga in petroleja lahko teoretično izčrpali leta 2150, toda dejansko bi ta proces utegnil biti hitrejši. Izjavila sta, da je treba razviti druge energetske vire.

Delegati Indije, Brazilije, Jugoslavije, Avstralije, Češkoslovaške, Japonske in Argentine so govorili zatem o potrebah in mož-

nostih proizvodnje energije v njihovih deželah.

Vsi so se strinjali, da bo moč velikanske svetovne potrebe po energiji, ki bodo še narasle, zadovoljiti samo z atomsko energijo in drugimi viri, ki jih bodo morda še našli. Uporaba novih virov energije lahko omogoči vsem področjem sveta nepričakovani razvoj.

Sovjetske atomske naprave za vzhodne demokracije

Moskva, 8. avg. TASS poroča, da je vodja sovjetske delegacije Skobelev danes izjavil, da bo začela Sovjetska zveza dobavljati deželam ljudske demokracije atomske naprave. V intervjuju s TASS je rekel, da bo Sovjetska zveza na podlagi sporazumov, sklenjenih s Kitajsko, Poljsko, Češkoslovaško, Vzhodno Nemčijo, Romunijo, Bolgarijo in Madžarsko dobavila tem deželam v letih 1955 in 1956 poskusne atomske reaktorje za fizikalno in tehnično proučevanje, kakor tudi akceleratorje za elementarne delce z vsemi potrebnimi znanstvenimi opremljenimi. Pripomnil je, da bo dobavila tem deželam tudi potrebne količine radioaktivnih izotopov.

Želja Bulganina

Moskva, 8. avg. Sovjetska časopisna agencija poroča, da je poslal predsednik sovjetske vlade Bulganin predsedniku mednarodne konference o atomski energiji brzojavko, v kateri je med drugim rečeno: «Sovjetska zveza pripisuje velik pomen razvoju širokega mednarodnega sodelovanja na področju izkoriščanja velikih znanstvenih odkritij našega časa, ne za vojno in puščanje, marveč za ustvarjanje namene, za korist človeštva, za povečanje

blaginje in zboljšanje življenjskega standarda in pozdravlja mednarodno konferenco za izmenjavo dožnanj in izkušenj za izkoriščanje atomske energije v mirnodobne namene. Sovjetska vlada izraža upanje, da bo pomenila konferenca velik napredek v razvijanju mednarodnega znanstvenega sodelovanja glede uporabe atomske energije v mirnodobne namene in želi konferenci v izpolnjevanju te vzvišene naloge obilo uspehov.»

Vremenska napoved

za torek, dne 9. avgusta:

V zahodni Sloveniji sprva sončno vreme, pozneje pooblačitve in manjše plohe. V vzhodnem delu pretežno oblačno. V noč časa do časa padavine. Temperatura ponoči: od 8 do 10 v višjih legah od 0 do 3 podnevi. Od 14 do 18 stopinj C. Zjutraj po kotlinah megla.

OB ZACETKU DELA NOVEGA KOPRSKEGA OKRAJA

Novi komunalni sistem

bo omogočil še naglejši gospodarski razvoj

Novi koprski okraj, v katerem so združeni dosedanja okraji Koper, Sežana in Postojna, je te dni začel delo. Razen novega okrajnega sveta in zbora proizvajalcev so izvolili tudi enajst okrajnih svetov in komisij, med katerimi imajo nekateri posebne naloge. To so Svet za ribarstvo in pomorstvo, za urbanizem ter za turizem in gostinstvo.

RAZVOJ TURIZMA IN GOSTINSTVA

Ravno spričo svoje specifičnosti in perspektiv na posameznih gospodarskih področjih ima opraviti koprski okraj tudi z nekaterimi problemi, ki jih mora rešiti, da bi se še bolj razvile tiste gospodarske panoge, od katerih bo imel okraj kot celota največ koristi. Pri tem mislimo predvsem na turizem in gostinstvo, na razvoj kmetijstva (zgodnje sočivje, vinogradništvo, sadjarstvo in gojenje oljk), dalje na izboljšanje kopenskega in pomorskega prometa ter drugo.

V koprski okraj prihaja čedalje več domačinov in tujih turistov. Samo v letošnji sezoni se mudi po primorskih krajih koprskega okraja dnevno okrog 700 tujcev, v glavnem Avstrijcev, Nemcev, Francozov in Italijanov. Spričo tega bo treba sedanje turistične objekte razširiti. Za zdaj mislijo to vprašanje rešiti z adaptacijo posameznih hiš, ki so bile tudi prej namenjene tujcem prometu, a so jih morali po vojni uporabiti v druge namene. Sčasoma pa bo treba poskrbeti tudi za izgradnjo novih in sodobnih turističnih objektov. Hkrati s tem bo treba še dosti storiti za

ureditev parkov, sprehajališč ob morskem obali in podobno, o čemer že zdaj razmišljajo.

IZBOLJSANJE PROMETNIH ZVEZ Z ZALEDJEM

Eno izmed perečih vprašanj koprskega okraja so zveze z zaledjem. Večina krajev je znatno oddaljena od železnice. Le-ti so povezani z zaledjem le z eno samo avtomobilsko cesto, ki jo zdaj urejajo in razširjajo. Pri tem mislimo na cesto, ki povezuje Koper in vsa primorska mesta z železniškimi postajami Kozino in Divača.

Po svobodnosti se v koprskem okraju naglo razvija tudi industrija. Razen dosedanjih tovarnih ribijih konserv in konvirvanega sadja ter sočivja, ladjedelnic in drugih industrijskih obratov so sredi letošnjega leta začeli blizu Kopa graditi tudi veliko tovarno motornih koles, v kateri bo, ko bo dograjena, zaposlenih okrog 1600 do 2000 delavcev. V zvezi s tem bo treba urediti tudi nekatera druga vprašanja, predvsem stanovanjsko, saj v Koprju številno preostanek za stanovanja nenehno narašča. Glede tega so že storili nekatere ukrepe. Zdalj grade nad 200 stanovanj.

LIDIJA SENTJURC IN SERGEJ KRAIGHER NA MEDNARODNI RAZSTAVI EMBALAŽE

Podpredsednica Zvezne skupščine Lidija Sentjura in tov. Sergej Kraigher, direktor Zveznega zavoda za plan, sta včeraj dopoldne obiskala mednarodno razstavo embalaže na Gospodarskem razstavišču. Razstavo si je ogledal tudi vlogovodja Narodne banke FLRJ tov. Janko Smole. Mednarodno razstavo embalaže si je v prvih dneh ogledalo nad 3000 ljudi. Prav posebno zanimanje je za samopostrežno trgovino. Že prva dva dneva so bili sklenjeni trgovinski zaključki za milijon dinarjev.

KONVENCIJA O IZMENJAVI PUBLIKACIJ MED BALKANSKIMI DEŽELAMI

Državno tajništvo za zunanje zadeve je prejelo ob Balkanskih zadevah načelno soglasje glede osnutka konvencije o izmenjavi publikacij med Jugoslavijo, Grčijo in Turčijo. Osnutek predvideva izmenjavo raznih publikacij, tako uradnih kakor tudi s področja znanosti, umetnosti in kulture.

S POSVETOVANJA PROIZVAJALCEV IN POTROŠNIKOV LESENE EMBALAŽE

Leseno embalažo izdelujemo iz odpadnih surovin

V okolju strokovnih posvetovanj ob prvi mednarodni razstavi embalaže v Ljubljani so se včeraj zbrali proizvajalci in potrošniki lesene embalaže k posvetovanju. Glede na veliko številno udeležencev so morali posvetovanje prenesti v dvorano nove palače PTT. Po izvolitvi posebne komisije za sklepe je inž. Ferdo Sulentič podal obsežen referat o problematiki proizvodnje lesene embalaže.

V povprečju 1947 do 1951 je znašala naša proizvodnja zabojev 82.100 m³; od tega je bilo prodano v tujino povprečno 10.700 m³ letno.

Zal nimamo podatkov o naših potrebah glede posameznih vrst zabojev in lesene embalaže. Takšna evidenca pa je zelo potrebna, če hočemo pravilno usmeriti proizvodnjo in presoditi, v kakšnem obsegu uporabimo v proizvodnji odpadke z naših žag. Zabojne za sadje bi morale izdelovati pretežno iz teh odpadkov, kar nam narekuje kritičnost mehkega žaganega lesa kot surovine, hkrati pa nam lahko uporaba odpadnega materiala prinese tudi precejšnjo pocenitev lesene embalaže.

Referent je nato prikazal stanje naših zabojarn, ki jih je v naši državi kar 64. Po njegovem mnenju bomo morali velik del teh obratov postopno likvidirati, in sicer tiste obrate, ki glede na lokacijo in opremo niso primerni in so bili ustanovljeni v času, ko je bilo surovine še dovolj. Ker moramo zdaj z mehkim žaganim lesom varčevati, moramo v proizvodnji zabojev uporabljati le kratke odpadne deske v dolžini 0,50, do 1,75 m ter izjemno večje žagarske odpadke v dolžini 2,00 do 2,75 m (za izvozne zaboje). Naše zabojarne pa morajo biti tam, kjer odpadke materiala, se pravi v sklopu žag in lesnoindustrijskih podjetij.

Iz žagarske statistike vidimo, da je bila na pr. v Srbiji proizvodnja zabojev leta 1953 štirikrat večja kakor znaša odpadke tega materiala, v Hrvaški se je gibala v mejah normalnih možnosti, v Sloveniji pa je bila večja kakor so možnosti na temelju kratkega blaga in se je razlikovala od normalnih deskami. Tako je bilo v Sloveniji porabljenega leta 1953 za proizvodnjo zabojev 57.300 m³, medtem ko je

odpadlo kratkega blaga in ostalih odpadkov le 39.500 m³. Nasprotno je porabila Bosna za proizvodnjo zabojev le 50 % razpoložljivega kratkega blaga, v Crni gori pa se zaboji skoraj ne proizvajajo, čeprav bi jih glede razpoložljive odpadne surovine lahko največ izdelali.

Razen tega moramo mehki les v proizvodnji zabojev, zlasti lahkih, nadomestiti v čim večji meri z bukovino. Na tem področju je Italija dosegla že zelo lepe uspehe, pri nas pa se bukovina predeluje v lahko embalažo za sadje edino v Sloveniji. Potrebni so nam specialni obrati za embalažo iz bukovine, ki morajo biti opremljeni predvsem s stroji za lučenje. Za zboljšanje proizvodnje naših zabojarn je treba naše obrate opremiti tudi s sušilnicami za les in s sodobnejšimi lahkim stroji za izdelavo tankih desic. Te lahke stroje za zabojarne lahko izdelajo naše domače strojne tovarne. Hkrati je treba racionalizirati tudi ves tehnološki proces, kajti večina naših zabojarn dela neracionalno in sila primitivno. Kot tehnološko vzorno urejeno podjetje je predavatelj navedel obrat v Nazarijah. Seveda pa terjajo sodobno in racionalno urejeni obrati tudi specializirane in teoretično podkavane kadre. Temu vprašanju bomo morali posvetiti vso pozornost. Naposled je referent prikazal še nujno potrebo tipizacije lesene embalaže za vse vrste proizvodov, kajti le tako bomo lahko dobili ekonomično in ceneno leseno embalažo.

ga predelovalnica sadja pri KZ še z »Baumanovim loncem«, lahko predela tudi velike količine sadja v razne brezalkoholne pijače. V Sloveniji imamo doslej že več večjih sušilnic za sadje in to v Mariboru pri sadjarskem inštitutu, v Sevnici, dve v Ljubljani, gradnja pa novi v Brežicah in Medvohah. Prav pa bo, če bodo letos kmetje poskrbeli tudi za popravilo številnih manjših sušilnic, da bodo tako preprečili prodajanje sadja oziroma njegovo izključno predelavo za žganje.

Medtem ko je skrb za organizacijo predelovalnice sadja pri KZ zlasti stvar Glavne zadrugne zveze in še posebej Zveze zadrug in sadjarskih odsekov, se je Glavni odbor Rdečega križa Slovenije skupno z Zvezo ženskih društev, Zvezo zadrug in Zavodom za napredek gospodinjstva zavezal za širokopotezno akcijo, ki naj bi propagirala pripravo brezalkoholnih pijač in vključevanje sadja v individualnih gospodinjstvih. Take predelave naj bi se lotile tudi kmetke gospodinjstev, saj vemo, da otroci tudi na kmetih niso pravilno hranjeni in da pogrešajo tudi pri obilni hrani mnogo za zdravje potrebnih sestavin. Zavod za napredek gospodinjstva je zato že organiziral poseben seminar za gospodinjstvene učiteljice. Te bodo sedaj po okrajih vodile in organizirale tečaje o načinih predelave sadja. Namen te akcije je, da čim bolj izkoristimo bogato sadno letino, preprečimo propadanje sadja, z večjo proizvodnjo in potrošnjo brezalkoholnih sadnih sokov pa tudi vplivamo na polnjenje alkoholizma zlasti med mladino. Zato je prav, da vsi okrajji podpora prizadevanja ter pomagajo pri uspešnem organiziranju tečajev. Doslej so imeli največ takih tečajev v celjski okolici.

V zvezi s predelavo sadja pa bi bilo treba opozoriti na nekatere probleme tudi naša industrijska in obrtna podjetja. Z njihove strani je bilo doslej vse premalo zanimanja za proizvodnjo raznih razmeroma preprostih naprav, potrebnih za predelavo večjih količin sadja pri KZ. Tako na primer bi bilo moč doma izdelati »Baumanove lonce«, stroje, ki za lupljenje sadja, za kakršne so prototipi že izdelani, in podobno. Vsekakor bo industrija morala iti tu v korak z napredkom naših sadjarjev.

M. N.

DNEVNA KRONIKA

DVODNEVNI SEMINAR O NAŠI ŽIVINOREJI

Odobor za živinorejo pri Glavni zadrugi zvezi je organiziral za živinorejo pri okrajnih zadrugah zvezi in pri ljudskih odborih dvodnevni seminar, na katerem je včeraj podal svoje vidne o stanju naše živinoreje g. dr. Wilhelm Engeler, izredni profesor, ki je gost Zveznega živalskega sveta. Med ostalimi gosti sta se seminaru udeležila tudi prof. ing. Ivan Jelenc, dekan fakultete za agronomijo, gospodarstvo in veterinarstvo v Ljubljani, in dr. Marjan Pavlič, direktor Veterinarskega znanstvenega zavoda Slovenije. G. dr. Engeler je dober poznavalec živinoreje v vseh evropskih državah, zato je bil njegov govor, zlasti o naprednih metodah, ki jih uporabljajo v Švici, na Danskem in Norveškem, dragocena pridobitev.

ZAKLJUČEK

V. GORENJSKEGA SEJMA

Sinoči je bil zaključen V. gorenjski sejem, ki ga je obiskalo okoli 40.000 ljudi. Največ zanimanja je bilo letos za les in lesne izdelke, zlasti za pohištvo, ki je bilo v celoti razprodano. Proizvajalci pohištva so sklenili pogodbe za 34 milijonov din. Precej je bilo prodane tekstilne blaga — za 278 milijonov din — kovinska industrija je prodala za 21 milijonov, živilska za 20 milijonov, čevljarstva za 17 milijonov din itd. — Skupna vsota sklenjenih pogodb na letošnjem Gorenjskem sejmu je dosegla 371 milijonov din. Razstavljavalci bi lahko prodali še mnogo več, če bi imeli na razpolago zadosti blaga.

SESTANEK UPRAVNEGA ODBORA ZVEZE OBRTNIH ZBORNIK FLRJ

Na včerajšnji plenarni seji upravnega odbora Zveze obrtnih zbornikov so razpravljali o prenosu pristojnosti z državnih organov na gospodarske zbornice. Upravni odbor je obravnaval tisti del osnutka odloka iz živalskega sveta, ki pravi, naj bi nekateri funkcije upravnih organov prenesli na Zvezo obrtnih zbornikov, na republiške in okrajne obrtne zbornice. V osnutku je rečeno, da bi obrtne zbornice v glavnem prevzele vse posle, ki se nanašajo na strokovno usposabljanje obrtnih kadrov.

JUGOSLOVANSKI PREDSTAVNIKI NA MEDNARODNEM KONGRESU BIBLIOTEKARJEV

Na Mednarodnem kongresu bibliotekarjev, ki bo v Bruslju od 16. do 18. septembra, bo naših tudi kar 10 jugoslovanskih predstavnikov. Uradni predstavnik naše države bo predsednik Zveze društev bibliotekarjev Jugoslavije Matko Rojnik.

STANJE KMETIJSKIH KULTUR V JULIJU

Tudi julija je bilo stanje vegetacije 13 osnovnih kmetijskih kultur pretežno dobro. Zvezni zavod za statistiko in evidentno poudarja med drugim, da je koruza dobro napredovala v 184 okrajih in zelo dobro v 23 izmed skupno 269 okrajev, v katerih so napravili anketo. Konoplja in sladkorna pesa

sta ugodno napredovali v malone tridesetih okrajih, prav tako pa krompir in ostalo sočivje, kakor tudi vinogradi, jabolka in slive.

DELEGACIJA JUGOSLOVANSKIH KOVINARJEV BO OBISKALA FINSKO

Dne 17. t. m. bo odpotovala na 14-dnevni obisk v Finsko delegacija tričlanska delegacija Sindikata jugoslovanskih kovinarjev, ki jo bo vodil predsednik republiškega odbora Sindikata kovinarjev Slovenije tov. Jaka Kvas. Na Finskem se bo delegacija zanimala zlasti za strokovno šolstvo, tarifno politiko in organizacijo dela v podjetjih. Na ta našin bo Sindikat jugoslovanskih kovinarjev vrnil obisk finski delegaciji, ki je bila v Jugoslaviji letos maja. Ob povratku s Finske se bo delegacija za en dan ustavila na Danskem, kjer bo obiskala zastopnike Sindikata danskih kovinarjev.

DELEGATI 28 DEŽEL NA SVETOVNEM KONGRESU GLUHIH V ZAGREBU

Na svetovnem kongresu gluhih, ki bo od 23. do 27. avgusta v Zagrebu, bo sodelovalo okrog 700 delegatov iz 28 dežel, ki bodo zastopali nad 30 milijonov gluhih. Kongres, ki bo pod pokroviteljstvom predsednika republike Tita, bo razpravljal o razširitev svetovne organizacije gluhih, izmenjavi mednarodnih izkušenj, pomoči nerazviti deželam in razvijanju splošnega zanimanja v svetu za probleme gluhih.

KALORIČNA VREDNOST JE PRECEJŠNJA

toda sestava prehrane še ni zadovoljiva

Sodijo, da spada Jugoslavija po sestavi prehrane med tiste dežele na svetu, ki se vedno trošijo mnogo moke in kruha, a malo sadja in sočivja. Razen tega je tovarniška predelava tež življ precej majhna, čeprav se je industrija znatno razvila. To je sploh značilno za dežele, ki se v fazi industrijskega razvoja. Iz tega izhaja, da naša prehrana še ni v skladu z gospodarskim razvojem, kar je deloma razumljivo, ker gre za dolgotrnen proces spreminjanja in prilagajevanja.

Štirčlanska delavska družina porabi pri nas mesečno okrog 34 kg kruha in pecliva. Toda v raznih krajih naše dežele trošijo ponekod več, drugod pa spet manj od tega povprečja. Statistiki trdijo, da za zdaj največ kruha in pecliva pojedo v Crni gori, kjer odpade na delavska družina 44,1 kilograma kruha in raznega pecliva. V Makedoniji je potrošnja malo manjša — 43,8 kg, na Hrvaškem pa znaša 40,3 kilograma. Najmanj kruha pojedo v Sloveniji — le 32,7 kg, medtem ko je v Srbiji za 41,2 kg nekje v sredini. V Bosni in Hercegovini znaša potrošnja 44,5 kg. Spričo tega podatka se zdi, kakor da se je v tej republiki potrošnja kruha zmanjšala, toda dejansko gre za to, da v tej republiki kruha ne kupujejo, marveč ga pečejo doma. Da je temu tako, kaže tudi potrošnja moke, ki je tu veliko večja kot v ostalih krajih (v Bosni in Hercegovini 29 kg, v Srbiji pa 8 kg).

Razne testenine, ki jih lahko gospodinja hitro in brez posebnega truda pripravi na več načinov, pri nas še malo potrošimo. Crna gora je s 3,9 kg na prvem mestu, sledi ji Hrvaška s 2,2 in Slovenija z 2 kg, medtem ko v Srbiji ne porabi niti pol kilograma testenin mesečno. Potrošnja riža pri

nas ni majhna. Zanimivo pa je, da ga največ potrošijo v Makedoniji 2,4 kg ter v Bosni in Hercegovini (1,1 kg). V Makedoniji je vzrok najbrž v tem, da riž tam pridelujejo, na potrošnjo pa je vplivalo tudi dejstvo, da se je v teh krajih bolj ali manj obdržala še vedno orientalska, turška kuhinja, za katero je značilna večja poraba riža. V ostalih krajih dežele je potrošnja riža manjša. V Srbiji znaša 0,7 kg, na Hrvaškem 0,5, v Sloveniji 0,7 in v Crni gori 0,8 kg.

Težko je reči, v katerem delu naše države je potrošnja mesa največja. V tem primeru nas statistika preseneti s podatkom, da v Crni gori pojedo največ mesa (9,8 kg), sledi Hrvaška 8,3 kg, Srbija 7,2, Makedonija prav tako 7,2, Slovenija 6,8, Bosna in Hercegovina 6,5 kg. Mesnine in ribji izdelki kot kaže še niso v širši uporabi. Morda so temu vzrok cene ali pa konservativnost potrošnikov. Potrošnja teh izdelkov je največja v Srbiji — 2,2 kg, na Hrvaškem 1,5 kg, v Makedoniji 0,5 lid. To pomeni, da je še vedno malone nepomembna. Potrošnja maslačob je precejšnja. Največ maslačob porabi Slovenija 5,8 kg, sledi Bosna in Hercegovina 5,5, Crna gora 5,3, Hrvaška 5,5, Srbija 4,9, najmanjša pa je potrošnja v Makedoniji — 4,5 kg.

Mleka porabimo največ v Sloveniji, kjer znaša mesečna potrošnja 34,4 l, zatem na Hrvaškem 30,6, najmanj pa v Makedoniji — 14,2 litra. Mlečni izdelki so razmeroma še zelo redki in še niso postali sestavni del prehrane. Medtem ko v Sloveniji in na Hrvaškem potroši delavska družina mesečno po 0,6 kg sira, ga potrošijo v Makedoniji 0,3 in v Srbiji 1,4 kg. Potrošnja masla je največja na Hrvaškem

in v Sloveniji, manjša pa v Bosni, Srbiji, Crni gori in Makedoniji. Največ jaje porabi v Sloveniji in Srbiji (po 27 kosov), v Crni gori v 17, v Makedoniji pa v 19 kosov.

V potrošnji krompirja je v nekem smislu videti vsa razliko med posameznimi kraji naše dežele. Slovenija je z 22,5 kg mesečno na prvem mestu, sledita Hrvaška z 18,5 in Crna gora 19,7, medtem ko Makedonija s 6,2 in Srbija s 14 kg znatno zaostajata. Očitno je, da je potrošnja krompirja vedno večja tam, kjer jedo manj kruha. Presnega sočivja porabijo največ v Makedoniji — 17,5, v Srbiji 16,5, na Hrvaškem 13,5, najmanj pa v Sloveniji 9,7 kg. (Vzrok tega je najbrž potrošnja krompirja.) Potrošnja sadja je največja v Makedoniji — 16,2 in v Srbiji 10,2, medtem ko sadnih in zelenjavih izdelkov sploh malo trošimo, povprečno po 1 kg mesečno. To je tem pomembnejše spričo dejstva, da nimamo dovolj hladilnikov, ki bi omogočili enakomerno potrošnjo sadja in sočivja tudi izven sezone.

Potrošnja vina in žganja pa je precejšnja. V Crni gori odpade na eno družino povprečno 3,2 litra vina, v Sloveniji 3, na Hrvaškem 2,5, v Srbiji pa 1,5 litrov. Žganja pijejo največ v Makedoniji — 1,6 in v Srbiji 1,1 litra, na Hrvaškem 0,5, v Sloveniji 0,3 lid. Če primerjamo mesečno potrošnjo alkohola in ostalih sadnih izdelkov, vidimo, da je potrošnja vina in sadnih izdelkov približno ista. To pa spet pričča o nizki proizvodnji in potrošnji raznih sadnih sokov in ostalih proizvodov, ki drugod po svetu prihajajo čedalje bolj do volje.

Podatki kažejo, da je kalorična vrednost prehrane različna. Največja je v Bosni in Hercegovini — 281.000

kalorij mesečno, zatem v Makedoniji 278.000, Sloveniji 275.000, Hrvaški 272.000, Srbiji 261.000 in Crni gori 263.000. To kaže, da pri nas ne gre za vprašanje kalorične vrednosti, (ki je mimogrede rečeno večja kakor v Franciji), temveč za biološko sestavo in poreklo kalorij v naši prehrani.

Doslej je bilo govora o prehrani delavskih družin. Toda prehrana meščanskih, zlasti pa še kmečkih družin je drugačna. Medtem ko je pri prvih sestava prehrane ugodnejša, pa pri drugih še zdaleč ni takšna. V zadnjih letih na vasi nenehno narašča potrošnja moke, prejkone zato, ker čedalje več kmetov namesto kornuzne uporablja razne druge vrste moke. Znanost je, da je pred vojno več kot ena tretjina kmetov trošila koruzo. Za zdaj je potrošnja te moke največja v Bosni in Hercegovini, in sicer 110 kg na družino letno, dalje v Srbiji 101,6 kg, najmanjša pa je v Makedoniji 55 kg in na Hrvaškem 57,5 kg. Potrošnja mesa in rib znaša okrog 13,2 kg mesečno, maslačob 8,8, mleka 56 litrov, krompirja 46,3 kg, sočivja 34,5 kg, sadja in grozdja 17,2 kg, vina 11,7 in žganja 7,6 litrov.

Očitno je, da se sestava prehrane spreminja najbolj počasi ravno na vasi, najhitreje pa pri mestnem prebivalstvu. V razvitih deželah je do sprememb v prehrani prišlo po industrijski revoluciji, ko je intenzivnejše delo zahtevalo lažjo in raznovrstnejšo prehrano in vplivalo na hitrejšo spreminjanje v tem oziru pri mestnem kakor pri vaškem prebivalstvu.

Pri nas gre za precej zapoznel proces, ki kaže podobne zakonitosti (Vsi podatki so vzeti iz »Statističnega letopisa FLRJ«).

Jovanka Brkić

VPRAŠANJA NAŠEGA IZVOZA

Pogodbe brez koristi

Tovarna cementa v Pulju posluje ne glede na domače izvoznike prek tujih tvrdk

Naše gospodarstvo je na splošno z odobravanjem sprejelo pravico, da se lahko tudi nekatera proizvodna podjetja ukvarjajo z izvozom. Te pravice pa podjetja niso smela natančno opredeliti in dogajalo se je, da so ponekod premalo mislili na koristi skupnosti. Takšnih primerov pa ni bilo mnogo, razen tega pa so pristojne oblasti skoraj zmeraj pravočasno posredovale.

Pred nekaj dnevi pa so oblasti odkrile kar čuden primer v naši zunanjetrgovinski praksi. Glavno vlogo ima pri tem tovarna cementa v Pulju, ki je razveljavila pogodbo za izvoz cementa, ki ga je prevzela tovarna. Za kaj gre? Za prejšnja leta so cement iz Pulja izvažali na tuje trge prek naših izvoznih podjetij. Tovarna je navezala tudi poslovne stike s tujimi trgovskimi tvrdkami in dosegla velike uspehe. Odkar pa je začela sama izvažati, se je poljska blisteno spremenila. Razen tega, kar je tudi uspeh v komercialnem oziru znatno zmanjšal.

CUDEN UKREP...

Prvo, kar je tovarna storila, ko je prevzela izvoz, je bilo, da je navezala nova poslovne stike, s čimer je preigrala. Med drugim je opustila tudi stike z neko ugledno trgovsko tvrdko v Avstriji, ne da bi ji pisмено ali ustno poljasnila, zakaj je to storila, marveč je kratko malo navezala stike z drugimi tvrdkami. Že prvi korak je bil nekaj nenavadnega v zunanjetrgovinski praksi. Prekinili stike z nekom, ki je s podjetjem sodeloval, ni v duhu trgovske morali. Tokrat je napaka še večja zato, ker je prav ta tvrdka prispevala mnogo truda na tuji znatna lastna denarna sredstva za reklamo puljskega cementa in na samo po njeni zalogi je naš cement v Avstriji dobil v denar ter izpodrinil s tega trga že dobro vpeljana francoske in madžarske proizvajalce.

Vendar pa je bil to šele začetek. Z novimi stiki je tovarna sklenila tudi nova posla in začela dobavljati cement. Tako pa je bilo opaziti, da se cene niso, kakor so bile prejšnje. Vendar pa je naša opravila. Cene cementa na vseh avstrijskih trgih padajo tudi v Avstriji. Nekaj drugega pa je vendar ostalo nepojasnjeno: marveč prejšnji tvrdki tovarna ni plačevala provizij, ker se je zadovoljevala z zaslužkom pri razliki v cenah. Nove pogodbe pa delajo, da plačeva je puljska tovarna cementa od dogovorjene cene iz odstopa, ki je provizija. Tolikšnega odstopa za cement nikoli ne plačujejo, kar je običaj, da in odstopki namreč ni provizija, marveč, kakor sami pravijo, lahko rečemo, da je to znižanje cene cementa. Toda cene je bila še znižana in zakaj bi jo

morali potem še enkrat znižati? In povrh še s provizijo?

... IN NERAZUMILJIVA POGODBA

S tem pa zadeva še ni bila končana. Iz tovarne so odpotovali trije uslužbeni z namestnikom direktorja na čelu v Nemčijo, da bi razširili trg tega cementa. Potovali so in bivali v Nemčiji približno 30 dni, potem pa so se vrnili v Pulj s sklenjeno pogodbo. Ko pa so tam pogodbo prebrali, so bili zelo presenečeni. Z njimi je namreč dobila nemška tvrdka pravice, med drugim izključno pravico, da prodaja cement puljske cementarne v Nemčiji, Belgiji, skandinavskih deželah in ZDA. In zanimivo je tudi, da velja pogodba 5 let!

To morda ne bi potrebovalo podrobnejše poljasnila. Vendar pa je treba reči, da je to prva pogodba z izvozniki, s katero je dobila tuja tvrdka izključno pravico prodajati naše cemente v ZDA. In zanimivo je tudi, da naša zunanjetrgovinska praksa neredno zmanjšuje. Če že iščemo trg za prodajo našega cementa v tujini, zakaj je to, ki bi pritegnili k temu tujo tvrdko, ki bi preprodala precej dobro znanemu, kaj ne bi mogli tega preprosto poslati v domačem izvoznem podjetju, ki bi se, mimogrede rečeno, že na vsem svetu pridobil velik ugled in dosegel uspehe v izvozu cementa? Ni omenimo samo eno med milijardami, ki ima po vsem svetu zelo dobre zveze in ki je znano, da v tujini vsi trgovski tvrdkami na svetlo prikažejo, kako se po sklenitvi te pogodbe sava razvija. Nemški cementni trg je zlasti izključno naša tvrdka je začela svojo izključno pravico v prodaji puljskega cementa prenesti tudi na nekatere druge tuje tvrdke. Po Nemčiji se krožijo protivrste, ki ga prodajajo »izključno pravico«. V tem primeru je čudno tudi poljasnilo, ki ga je dal komercialni direktor puljske cementarne na sestanku sekcije za cement v Zvezni zadrugi zunanjetrgovinskih zbornik. Ko je odgovoril na vprašanje, kako je prišlo do sklenitve te pogodbe, je izjavil, da so to pogodbo sklenili neopoblašeni, da ni v red. Zanimivo pa je, to pristojni organ, ki mu je bilo znano, ni storil nobenega odločilnega ukrepa proti tem nepravilnostim. Zato je vprašanje, ali bodo sankcije, ki jih mislijo uveljaviti v sekciji za cement v Zunanjetrgovinski zbornik, zadostovale, da preprečijo ponovitev podobnih anekt. Morda bi bilo bolj koristno, da bi sam kolektiv tvornice prečistil komercialno politiko svojega aparata. M. Pasko

BESEDO IMA TOŽILEC

Akcija proti skupni borbi antifasistov in partizanov

Trst, 8. avgusta. »Od odločitve državnega tožila dr. Franca je odvisno vse,« piše današnji »Piccolo« v zvezi s pripravo na proces proti 57 pripadnikom Beneške čete, ki so se v času od 1943-45. leta borili na področju Beneške Slovenije proti skupni sovražniku — nacifasizmu.

V nekaj dnevih bo državni tožilec pregledal v času preiskave zbrani material in o njem izrekel svoje mnenje. Akti bodo nato depozirani za dobo pet dni na vidnem sodišču, tako da bodo imeli branilci obtoženih partizanov vpogled vanje.

Kot je znano, so bivši partizani Beneške čete obdolženi predvsem delovanja proti celovitosti italijanske države med drugo svetovno vojno. Obtožnica jih obtožuje, da so sodelovali s silami nemških partizanov, da so na razne načine hoteli zabrisati italijansko obelježje nadilskih dolin, s čimer so pripravljali pot jugoslovanski vojski vse do Tilmenta.

Poleg tega obtožuje posamezne partizane umora, rop, tatvin, nasilne rekvizicije živil, mobilizacije, nedovoljena nošenja orožja, sramotitve italijanske države ter nenehna povzdigovanja Tita in Jugoslavije.

Med prebivalstvom Beneške Slovenije, Goriške in Trsta, predvsem pa med bivšimi partizani vlada zaradi nameravane uprizoritve procesa veliko razburjenje, saj je vsakomur jasno, da na procesu ne bodo sodili samo 57 partizanov Beneške čete, temveč da je ta akcija naperjena proti skupni borbi vseh antifasistov in partizanov. Zato so bivši partizani z zadovoljstvom sprejeli vest, da je glavni tajnik ZB Jugoslavije pisal vodstvu Združenja italijanskih partizanov pismo, v katerem je izrazil svoje prepričanje, da bodo italijanski partizani postavili ves svoj vpliv, da do procesa ne bo prišlo.

DIPLOMATSKI »DAN ODDIHA IN ZABAVE« PRI BULGANINU

Prijateljstvu med narodi

je v svojem pozdravnem govoru nazdravil predsednik sovjetske vlade

Moskva, 8. avgusta (Tanjug). »Duh Zeneve je ustvaril takšne razmere, ki so omogočile naš današnji sestanek,« je rekel v svoji zdravici sovjetski ministrski predsednik Bulganin med kosilom s tuji diplomati in novinarji na posvetu Semjonovskoje, 100 km daleč od Moskve.

Bulganin je izrazil zadovoljstvo s tem, da so se diplomatski predstavniki tujih dežel odzvali povabilu in prišli na kosilo, prvo takšne vrste, ki so ga tu priredili. »Mislim,« je povzel Bulganin, »da bo takšnih sestankov v prihodnje čedalje več.« Zatem je nazdravil prijateljstvu med narodi in utrditvi le-tega.

Na Bulganinovo zdravico je odgovoril burmanski veleposlanik On, ki je izrazil zadovoljstvo, da so bili tuji diplomati povabljeni

na takšen sestanek in poudaril, da bi bilo želeli, da bi tudi v drugih središčih sveta priredili podobne sestanke. Predlagal je, naj bi diplomatski zbor v Moskvi vsako leto priredil sovjetski vladi na čast svečano kosilo.

Na kosilu v tem majhnem kraju je bilo okrog 250 gostov, med njimi člani Prezidijske CK in vlade ZSSR Hruščev, Malenkov, Mikojan, Kaganovič, Molotov, Pervuhin in drugi, maršali Zuckov, Konjev, Beruzov, ministri zvezne vlade, visoki funkcionarji zunanjega ministrstva in drugi. Med kosilom je bil prirejen koncert.

Na posvetu Semjonovskoje je bilo vzdušje zelo prišerno. Tuji diplomati in sovjetski predstavniki so se razgovarjali, vozili s čolni po umetnih jezerih in si ogledali velikansko in lepo urejeno posestvo.

Na vprašanje novinarjev, kaj želi videti v Angliji, je Bulganin odgovoril: »Ljudstvo.« Uredniku »Humaniteta« Andreju Stilu je izjavil, da se sovjetsko ljudstvo zavzema za krepitev prijateljskih odnosov s francoskim narodom ter poudaril, da bo obisk Faurea in francoskega zunanjega ministra v SZ pripomogel k okrepitvi prijateljstva.

Na kosilu sta bila tudi vodja jugoslovanske parlamentarne delegacije dr. Bakarič ter jugoslovanski veleposlanik Vidič. Sekretar CK KP SZ Hruščev se je zanimal pri Bakariču, kakšne vtise je delegacija dobila v Moskvi. Dr. Bakarič je posebej poudaril, da je na delegaciji napravil močan vtis govor predsednika sovjetske vlade na zasedanju Vrhovnega sovjeta. Dr. Bakarič in veleposlanik Vidič sta se prijateljsko razgovarjala tudi z ostalimi sovjetskimi voditelji: Kaganovičem, Mikojanom, Molotovom in drugimi.

Na posvetu Semjonovskoje so se gostje mudili več kot pet ur. V Moskvo so se vrnili dobro in optimistično razpoloženi.

Kongres nemških rudarjev

Najvažnejša njihova zahteva je 40 urni delovni teden

Bonn, 8. avgusta (Tanjug). Na kongresu sindikata rudarjev, ki se je začel včeraj v Kasselu, je bilo sproženih več družbenih in političnih zahtev iz okvira sklepa letošnjega kongresa zahodnonemških sindikatov v Frankfurtu. Najvažnejša je zahteva rudarjev po 40 urnem delovnem tednu ne

glede na nasprotovanje predstavnikov težke industrije. Ko bo upoštevan 40 urni delovni teden, bodo rudarji nadarjavali boj za drugo svojo zahtevo: skrajšanje delovnega časa od 8 na 7 ur dnevno ob istem tedenskem zaslužku. Predsednik sindikata rudarjev Heinrich Immig je tudi zahteval, naj bi prišlo rudarstvo v skupno lastništvo, kar tudi ostro nasprotuje poskusom industrijcev, da bi omejili pravico delavcev do sodelovanja. Razen tega je zahteval, naj bi izgradnje novih virov atomske energije ne prepuščili privatnim koristim. Pripomnil je, da se bodo sindikati rudarjev zavzemali za ideološko sodelovanje na področju proizvodnje in uporabe atomske energije v miroljne namene.

Sindikati rudarjev šteje nad 600.000 organiziranih članov in je torej največja sindikalna organizacija v Zahodni Nemčiji. Nedavno se mu je posrečilo izboljšati zvišanje rudarskih mezd. Funkcionarji tega sindikata pravijo, da bo izpolnitev zahteve po 40 urnem delovnem tednu glavno geslo, za katero se bodo sindikati borili z vsemi sredstvi.

Zahteva za odpravo omejitev trgovine s Kitajsko

London, 8. avg. (Tanjug). Laburistični »Daily Herald« zahteva odpravo omejitev glede trgovine s Kitajsko. V današnjem uvodniku ugotavlja članik izboljšanje vzdušja in zmanjšanje napetosti na svetu ter poudarja, da se bo moralo zdaj vse to zrcaliti tudi na trgovinskem področju. »Zahod bi moral zdaj obravnavati odpravo specialnega embarga na trgovino s Kitajsko,« piše članik in pripominja: »Ta embargo so uveljavili med korejsko vojno, ki je bila zaključena pred dvema letoma. Zenevski sporazum o Daljnem vzhodu pa je bil sklenjen že pred letom dni.«

S POTI PO POLJSKI

(Od našega posebnega dopisnika)

Varšava, avgusta. Zadruga (ali kakor jo imenujejo Poljaki spudjelna) »Trnove« in državno posestvo »Naramowisz«, oboje v bližini Poznania, ki smo si ju ogledali med našim bivanjem na Poljskem, sodita med vzorni posesti. V Trnovu bi človek, po tem, kar smo videli in slišali, sodili, da so donosi veliki kakor pri individualnih kmetih in življenje zadrugnikov boljše. V potrditev tega so nam povedali, da je osem zadrugnikov že kupilo radijske sprejemnike, sedem pa motocikle. Država jim daje pomoč, »traktorske postaje pa jim pomagajo. Kot največji uspeh so omenili, da je njihova organizacija dela dobra in da so »zadrugniki zainteresirani na delu tako, da je vsak zadrugnik lani opravil 265 delovnih dni.

Na državnem kmetijskem posestvu je še boljše. Samo štirje delavci reže kake 52 krav. Odvažanje gnoja je mehanizirano, močja električna, vsaka krava pa je z valena, da si s posebnim aparatom sama nalije vode in se napije, kadar je željna. In brigadir brigade starih delavcev nam ni dovolil, da bi v staji kadili, češ da je v njej strog prepisan red. Donosi na posestvu so večji kakor v zadrugah. Vsaka krava da letno 4000-4500 litrov mleka.

Razmeroma malo delavcev — samo 80 — obdeluje na tem posestvu 800 ha zemlje. Vsak izmed njih živi, vsaj za razmere v tej deželi, dobro. Omenjeni brigadir zasluži mesečno 1000-2000 zlotov (več kakor znaša plača javnega tožila v vojskovanju, ali skoraj dvakratna povprečna plača). Sam ima na razpolago 40 orlov zemlje in kravo. Za otroke prejema doklado, je socialno zavarovan in ima dvoletno stanovanje, za katero ne plačuje niti petnajstine svoje plače. Plače drugih delavcev na tem posestvu niso tako velike, vendar pa presegajo splošno povprečje v deželi. Drugi delavci zaslužijo 1200-1400 zlotov, kar ustreza plači polkvalificirane de-

Kaj storiti za povečanje kmetijske proizvodnje

lavra v industrijskem podjetju. Tudi drugi delavci imajo dobra stanovanja in vsak po 40 orlov zemlje.

In še nekaj je treba povedati o državnem posestvu »Naramowisz«. Med našim obiskom so odprli na tem posestvu majhno kmetijsko razstavo v okviru poznanskega veleposla. Brigadir, ki je dobro redil krave in s ponosom govoril o svojem delu, nam ni vedel odgovoriti, koliko stane proizvodnja enega litra mleka. »Za to skrbi knjigovodstvo.«

Slika ni povsod enaka

Drugi zadrug in posestev nismo videli. Da pa vsaka zadruga in vsako posestvo ni takšno, o tem smo se prepričali v mnogih razgovorih. Tako so nam v stesnem vojskovanju (kjer imajo v 720 od 820 vad zadrug, ki imajo skupaj z državnimi posesti nad 80 % zemlje) rekli, da so donosi na posestvih manjši, kakor v zadrugah in na posestvih privatnih kmetov, in da so na splošno donosi manjši, kakor so bili pred vojno. V poljsko dobo je to posledica objektivnih težav, ker država posestva in zadrug nima dovolj delovne sile. Vojna pa je 6.000.000 ha samo 3000 glav goveje živine, zdaj pa je 300.000, pa še to ne zadostuje, da bi zemljo redno gnojili in obdelovali. Mimogrede so nam povedali, da je slabo delo na državnih posestvih posledica »pomankanja notranjega računa na posestvih, ki kažejo malo pobude, ker jim vse načrte določa »Zespole«. Zdrugniki vodijo vse finance posestev.

V tem vojskovanju so dobra in slaba državna posestva. Katera so boljša in katera slabša, je težko povedati. Vendar pa so nam domačini na koncu povedali, da je več dobrih kakor slabih. Poudarili pa so, da je v mnogih zadrugah še vedno odprto vprašanje, kako bi zadrugniki zainteresirali za zboljšanje njihovega dela na zadrugi zemlji in izpopolnili organizacijo dela.

Slike tega vojskovanja pa ne bi mogli svatirati za značilno za stanje kmetijstva v vsej državi, kajti tu je mnogo zadrugnih posestev, ki jih v vojskovanju Srednje

LJUDSTVO V KREMLJU

Zdaj se je vse to spremenilo. Prisostvovali smo zasedanju Vrhovnega sovjeta, na katerem je ministrski predsednik Bulganin poročal o zenevski konferenci. Okrog palače Vrhovnega sovjeta je bilo polno ljudi, na stotine moških, žensk, fantov in deklet, ki so si prišli ogledat zgodovinske znamenitosti Kremļa. To je bilo prvokrat, da je ljudstvo v množicah stalo okrog palače Vrhovnega sovjeta v času, ko je le-ta zasedal in ko je govoril ministrski predsednik.

V Moskvi smo videli, s kakšnim zanimanjem in odobravanjem je ljudstvo spremljalo izvajanje

siranosti kolhoznikov in delavcev, kakor tudi o večjem gospodarskem izpodbijanju industrijskih podjetij, sovjazov in kolhozov. Tako so storili nekaj zelo zanimivih novih ukrepov, ki so v praksi že obrodili lepe sadove.

SPREMENBE V KOLHOZIH

V kolhozih, ki smo jih obiskali, smo videli, da so sklepi septembrskega plenuma močno vplivali na življenje kolhozov in kolhoznikov. Mnogi kolhozniki so nam zatrjevali, da se je stanje v kolhozih po teh sklepih novega vodstva znatno zboljšalo. Predsednik nekega kolhoza

6. preskrbo kolhozov z gradbenim materialom so izboljšali.

VEČJE PRAVICE DIREKTORJEV PODJETIJ

Glede upravljanja industrije je bilo storjenih prav tako nekaj novih ukrepov, ki težijo za določeno decentralizacijo. Zdaj delajo na tem, da bi večje število podjetij zveznega značaja prišlo v pristojnost republik. Najvažnejši pa so vsekakor tisti ukrepi, ki dajejo večja pooblastila direktorjem podjetij glede na ministrstva. To so ukrepi, ki bodo dejansko privedli k večji samostojnosti podjetij.

V neki leningraski tovarni so nam pojasnili, da je poprej direktor tovarne delil premije najboljšim inženirjem in tehnikom na podlagi posebnih odlokov ministrstva. Sprito takšnega centraliziranega načina podeljevanja premij, pri katerem je imel direktor zvezane roke, je seveda prihajalo do napak. Zdaj so pristojnosti v tem oziru prenesli na direktorje podjetij in s tem omogočili boljše razdeljevanje za premije dojenih sredstev.

Novi ukrepi glede povečanja pravic direktorjev podjetij se nanašajo tudi na druga področja. V moskovskem avtomobilskem zavodu ZIS so nam pojasnili, da so podjetja prej dobivala potrebna denarna sredstva samo prek ministrstev. Zdaj že delajo na tem, da bi podjetja dobila pravico, da bi se lahko neposredno obrnili na banko glede posojil in kreditov.

Novo sovjetsko vodstvo je uveljavilo tudi metodo posvetoovanja in pozvalo direktorje podjetij, naj predlagajo, na katerih področjih in v katerih zadevah bi bilo treba povečati njihove pristojnosti oziroma pravice njihovih podjetij.

Pripomniti je treba tudi, da je novo sovjetsko vodstvo začelo pripisovati čedalje večji pomen raznim konferencam s proizvajalci v posameznih industrijskih panogah. Takšnih konferenc je čedalje več. Le-te so sicer samo posvetovalnega značaja, toda tudi takšne so pomembne, ker pridejo na njih do izraza razna mnenja, predlogi in nasveti.

DRŽAVLJANSKE PRAVICE

Posebno pozornost posvečujejo zdaj spoštovanju zakonitosti, zlasti še zaščiti pravic državljanov, ki so predvidene z zakonom. Tako so storili nekaj novih, zelo zanimivih ukrepov. Najpomembnejši so tisti, ki so zelo zmanjšali vlogo in pristojnost tajne policije, kakor tudi spremenili njene metode.

Pri srečanjih s krajevnimi funkcionarji smo zvedeli, kako revidirajo procese, do katerih je prišlo na podlagi obtožb tajne policije. Zdaj se razvija rehabilitacija tistih državljanov, ki so trpeli na podlagi lažnih obdolžitev. Tako rehabilitirajo tiste ljudi, ki so bili nedolžne žrtev politike, katero so uveljavljali v minulih letih.

Mnogi sovjetski državljani so nam rekli, da se samovolja tajne policije ne sme več ponoviti. Govorili pa so nam tudi o ukrepih novega sovjetskega vodstva, ki teži za tem, da bi se staro stanje ne ponovilo.

Na koncu je treba omeniti še en ukrep, o katerem zdaj v SZ obširno razpravljajo in ki bo izredno velikega pomena. To je nova politika na področju turizma. Sedanje sovjetsko vodstvo hoče postopno uveljaviti svobodni mednarodni turizem v ZSSR.

J. Smole

Skupina jugoslovanskih novinarjev v Sovjetski zvezi

predsednika vlade Bulganina, v katerem je bilo poudarjeno, da sloni politika njegove vlade na Leninovih načelih zunanje politike, izvajanje, v katerem je bilo čutiti novega duha — duha politike mednarodnega sodelovanja.

Seveda naletite tudi na posameznike, ki presojajo še na star način, ki govorijo o mednarodnih problemih s stari izrazi. Toda večina ljudi, s katerimi smo prišli v stik, je govorila drugače in poudarjala predvsem potrebo po stvarnem miru, stvarnem mednarodnem sodelovanju brez predsodkov, sodelovanju z vsemi deželami. Stevilni razgovori, ki smo jih imeli, so nas prepričali, da v Sovjetski zvezi resno razmišljajo o mnogih problemih, mednarodnih in notranjih, in da mnoge presojajo na nov način.

Veliko razmišljajo o vprašanju večje gospodarske zainteresiranosti

pa je dejal, da so ti novi ukrepi zgodovinskega pomena in da so dejansko stvarni ukrepi, ki kažejo, da sedanje sovjetsko vodstvo realno presoja stanje v kmetijstvu, kjer so problemi še vedno največji in najtežji.

Gre namreč za naslednje glavne ukrepe, katerih cilj je povečati gospodarsko zainteresiranost kolhoznikov in kolhozov v celoti:

1. zvišali so odkupne cene kmetijskih pridelkov, ki jih kolhozi dajejo državi na podlagi obveznega odkupa;
2. obvezni odkup so malo zmanjšali;
3. občutno so znižali davek na ohišnice kolhoznikov in na promet pridelkov z ohišnice;
4. znižali so tarife za storitve strojnotraktorjskih postaj glede oranja, sejanja in drugih del;
5. kolhozom so povečali kredite;

Z VSEH STRANI SVETA

SOVJETSKA ZVEZA

NEMŠKI UJETNIKI

Berlin, 8. avg. (AFP). Podpredsednik vzhodnonemške vlade Otto Nuschke piše danes v časniku »Die Zeit«, da preostali nemški ujetniki v SZ ne bodo izpuščeni, če Zahodna Nemčija ne bo prekinila vojaške zveze z Zahodom. Nuschke trdi, da je v SZ zdaj okrog 12.000 nemških ujetnikov, ki so bili obsojeni zaradi vojnih zločinov.

LETALSKA NESREČA

Oslo, 8. avg. (AFP). — Norveško zunanje ministrstvo je sporočilo, da je v letalski nesreči na poti Moskva—Stalingrad izgubilo življenje 25 ljudi, med njimi tudi deset Norvežan, članice delegacije, ki so se mudila v SZ kot gost organizacije sovjetskih žensk. Ostalih 15 žrtev so sovjetski državljani. Letalo je zgrзло iz desole še nepojasnjenih vzrokov.

NEMCIJA

VON MALTZAN NA POSVETU
Bonn, 8. avg. (AFP). — Zahodnonemški veleposlanik v Parizu Von Maltzan je prišel dan v Bonn. Tu se bo razgovarjal z zunanjim ministrom Von Brentanom o obisku kanclerja Adenauera v Moskvi. O tem se bosta v Parizu pogajala Von Maltzan in sovjetski veleposlanik Vinogradov.

VZHDNA NEMCIJA

NOV POSLANIK V MOSKVI
Berlin, 8. avg. (DPA). — Za novega vzhodnonemškega veleposlanika v SZ je bil imenovan Johannes König, dosedanji diplomatski predstavnik te dežele za Kitajsko in Severni Vietnam. Prejšnji vzhodnonemški veleposlanik v SZ Rudolf Apelt je pred nekaj tedni umrl v Moskvi.

ITALIJA

KONGRES HUMORISTOV
Bordighera (Italija), 8. avg. (AFP). Mednarodni kongres humoristov je sinoči zaključil delo. Ob koncu je sprejel resolucijo, ki jo bodo izročili UNESCO, naj ta organizacija posveti pozornost nezakonitim ponatisom njihovih del. Likarji izražajo željo, da bi obravnava tudi njihovo težnjo po sodelovanju na mednarodnem področju.

EGIPT

TREVELYAN
ZAMENJAL STEVENSONA
Kairo, 8. avg. (Reuter). — V Kairo je prišel novi britanski veleposlanik v Egiptu Humphrey Trevelyan, ki bo zamenjal položaj Ralpa Stevensona, dosedanjega britanskega veleposlanika v Kairo.

JORDAN

PROTEST PROTI IZRAELU
Aman, 8. avg. (AFP). — Jordanska komisija za premirje je protestirala pri vodji komisije OZN za nadzorstvo nad premirjem v Palestini generalu Burnsu, ker so Izraelci utrli področje bolnišnice Kadash in hebrejske univerze v demilitarizirani coni na gori Skopus v Jeruzalemu. Jordanska komisija je zahtevala, naj te utrde porušijo.

ALŽIR IN MAROKO

»MIREN DAN«

Pariz, 8. avg. (AFP). V zadnjih 24 urah je bilo v Severni Afriki v glavnem mirno. V Alžiru ni prišlo do večje delavstvene upornosti. Samo na področju Tiziuzela je izbruhnil požar. Pripadniki varnostnih oddelkov so aretirali južno od Auresa sedem sumljivih oseb in pri tem odkrili opremljeno zemeljsko jamo, v kateri so imeli uporniki pripravljeno opremo in strelivo. V Maroku sta v Casablanci eksplodirali dve bombi v evropskem delu mesta. Pri eksploziji ene bombe je bilo poškodovanih pet ljudi, medtem ko druga bomba ni povzročila škode.

Plenum je sklenil organizirati o svojem gradivu splošno partijsko razpravo, konec leta pa sklicati nov plenum, na katerem bodo sprejeli dokončne sklepe.

Pomoč individualnim kmetom in nižje oblike združevanja

V razgovoru s sekretarjem CK DPP Moravskim smo zvedeli, da je bilo glavno vprašanje, ki ga je obravnaval plenum, kako povečati kmetijsko proizvodnjo. Pri tem so na plenumu poudarili, da te naloge ni moč ločiti od vprašanja močne zainteresiranosti kmetov na posejevanju njihovih gospodarstev. Predlagali so, naj bi povečali pomoč kmetom in zadrugnikom. Novo v tej pomoči je, da bodo lahko individualni kmetje dobivali stroje. Kmetom bodo nudili tudi pomoč v gnojilih ter gradbenih in drugih potrebščinah. Ena izmed oblik pomoči bo prizadevanje, da bi kmetom omogočili čimveč prodajati po prostih cenah.

V nadaljnjem boju za razvoj zadrugništva je poudarjena potreba po okrepitevi zadrugi razvoj notranje demokracije in organizacije dela, da bi postale zadrug privlačne za čimvečje število kmetov. Na plenumu so opozarjali na to, da je treba nove zadrug ustanavljati samo tam, kjer so za to pogoji, ne pa kakor se je doslej čisto dogajalo, »da so jih ustanavljali tudi tam, kjer ni bilo možnosti.

Da bi izpolnili ti dve nalogi — pomoč individualnim kmetom in razvoj zadrug — je plenum obsojil dva »odločena«, ki se zdaj pojavljata v praksi: gledišče tistih, ki menijo, da se je treba za povečanje kmetijske proizvodnje v celoti odreči nadaljnemu razvoju zadrug, na drugi strani pa mnenje, da se bo kmet vključil v drugo samo, če se bodo poslabšali življenjski pogoji na njegovem individualnem posestvu.

Plenum je zlasti poudaril razvoj nižjih oblik združevanja, ki so privlačnejše za večje število kmetov in ki jih lahko na najmanj občutljiv način povežejo s socialističnim sektorjem kmetijstva. Pri tem so poudarili, da je proces povezovanja kmetov z zadrugnim kmetijsko proizvodnjo dolgotrajen.

Problemi kmetijstva na Poljskem so zelo značilni. Zadnji plenum Centralnega komiteja je že določil splošno smer v nadaljnjem razvoju. V tej smeri sta poudarjena nižjih oblik združevanja in v natančnejši določitev položaja individualnega kmeta značilni potezi.

Slodan Vujica

JUGOSLOVANSKA PARLAMENTARNA DELEGACIJA V LENINGRADU

Goste so prisrčno sprejeli

Včeraj so si naši parlamentarci ogledali znamenitosti mesta — Danes bodo obiskali tovarno »Stalin«, Smolno in druge zgodovinske kraje, v sredo pa odpotujejo v Kijev

Leningrad, 8. avg. (Tanjug). — Danes zjutraj je jugoslovanska parlamentarna delegacija prispele v Leningrad. Na postaji so goste sprejeli predstavniki mestne občine ter javnega in kulturnega življenja.

Delegacijo je pozdravil predsednik mestnega izvršnega sveta Smirnov, ki je izrazil zadovoljstvo nad prihodom jugoslovanskih parlamentarcev v Leningrad. Poudaril je, da so tudi prebivalci Leningrada z velikim zadovoljstvom sprejeli vest o sovjetsko-jugoslovanskih razgovorih v Beogradu in o skupni deklaraciji, ker so bile s tem ustvar-

jene možnosti za odstranitev nesporazumov. Zdelo se je jugoslovanski delegaciji čim prijetnejše bivanje v mestu.

Za topli in prisrčen sprejem se je zahvalil vodja jugoslovanske delegacije dr. Bakarič. Poudaril je, da je v Jugoslaviji dobro znano mesto oktobrske revolucije in Lenina, mesto, ki je v minuli vojni predstavljalo simbol odpora proti zavojevalcem. Na koncu je dr. Bakarič dejal, da delegacija z veseljem sprejema ponudbo, da se seznani z mestom in njegovo dejavnostjo.

Pri izhodu z železniške postaje je veliko število prebivalstva

toplo pozdravilo člane jugoslovanske parlamentarne delegacije.

Predsednik mestnega izvršnega sveta Smirnov je nato s člani mestnega izvršnega sveta in funkcionarji sprejel jugoslovanske parlamentarce in jim na kratko razložil delo mestnega sveta. Po sprejemu se je dr. Bakarič zahvalil Smirnovu, da so se jugoslovanski poslanci lahko podrobno spoznali z delom leningrajskega mestnega sveta. Zatem so se člani jugoslovanske parlamentarne delegacije peljali po mestu in se seznanili z znamenitostmi Leningrada. Obiskali so poletni dvorec Petra I., ki je zdaj spremenjen v muzej. Nadalje so si ogledali Leninov muzej v okolici mesta, ki je sezidan na kraju, kjer se je Lenin julija in avgusta leta 1917 skrivaj pred preganjalcem carske policije in napisal knjigo »Država in revolucija«.

Zvečer so člani jugoslovanske delegacije prisostvovali koncertu v parku »Kirova«. Predstavnik letnega gledališča je navzočim sporočil, da so na koncertu tudi člani jugoslovanske parlamentarne delegacije in pri tem poudaril, da so Leningraščani kakor tudi vse sovjetsko ljudstvo srečni, da imajo v svoji sredini predstavnike jugoslovanskih narodov. Navzoči so z dolgotrajnim in prisrčnim ploskanjem pozdravili jugoslovanske parlamentarce.

Delegacija bo jutri obiskala tovarno »Stalin«, Smolno in druge zgodovinske kraje, zvečer pa bo predsednik mestnega izvršnega sveta priredil sprejem na čast jugoslovanskim parlamentarcem.

V sredo bodo jugoslovanski gostje z letalom odpotovali v Kijev.

Atomska agencija

je glavno politično vprašanje ženevske konference, ki bo po sedanjih presoji lahko ugodno rešeno

Zeneva, 8. avg. (Tanjug). Delo prvega dne svetovne atomske konference so v tujakšnih krogih ugodno ocenili. Medtem ko so na govorniški tribuni v veliki dvorani palače Združenih narodov znanstveniki vseh dežel govorili o problemu mirnodobne uporabe jedrske energije, pa so se na hodnikih razgovorjali o uresničenju zamisli ustanovitve mednarodne agencije za atomsko energijo. To je glavno politično vprašanje konference, ki bo po sedanjih presoji lahko ugodno rešeno. Delegacije glavnih »atomskih« sil so namreč prepričane, da je treba nujno organizirati agencijo, ki bi omogočila sodelovanje držav na področju izkoriščanja jedrske energije. Takšno stališče velikih »atomskih« sil je posledica spoznanja, da ni več nobena tajnost način pridobivanja jedrske moči. Ustanovitev mednarodne agencije pa je tudi želja vseh malih držav, ki sodijo, da bodo svojo ekonomsko in industrijsko zaostalost najlažje premagale z mednarodnim sodelovanjem pri razvijanju in izkoriščanju atomske energije.

V tujakšnih krogih se je zvedelo, da je delajo na pripravi načrta statuta mednarodne agencije za atomsko energijo. Če bodo delo konference nadaljevali v duhu, ki ga je zdaj čutili med delegati, lahko pričakujemo, da bo načrt statuta agencije objavljen že prihodnje dni v sami Zenevi.

Čeprav vse države udeležence izražajo pripravljenost, da bi atomsko energijo uporabljali v

mirnodobne namene, je jasno videti, da velesile zelo računajo na vlogo, ki jo igra atomsko orodje v ravnotežju sil. Na stališče zahodnih držav pritiskajo tudi trgovski krogi, ki se nenavadno zanimajo za izkoriščanje jedrske energije. Toda navzile takšnemu političnemu in trgovskemu vplivu je zbor znanstvenikov začel resno delati na proučevanju problema, kakšna bo svetovna potreba energije do leta 2000.

Nagrada družbe Ford

Detroit, 8. avg. (AFP). Na sedežu Fordove družbe v Detroitu je javnost zvedela, da namerava družba ustanoviti Fordovo nagrado v znesku milijon dolarjev, ki bi bila posvečena raziskovalnemu delu na področju jedrske energije.

Najvišji naj počakajo

ker še ni primeren trenutek za konferenco, je dejal predsednik Nehru o razgovorih med ZDA in Kitajsko

London, 8. avg. (AFP). V intervjuju »Daily Mailu« je predsednik indijske vlade Nehru izjavil, da ne sodi, da je zdaj primeren trenutek za konferenco najvišjih predstavnikov Kitajske in ZDA, čeprav je takšna konferenca zaželena.

»Rad bi videl,« je rekel Nehru, »da bi se sestala Eisenhower in Mao Ce Tung. To sta dva moža s primernim temperamentom, da ne presojata svetovnih vprašanj

togo. Toda trenutek za sklicanje takšne konference ni primeren in ne bo vse dotlej, dokler ne bodo uspešno zaključena pogajanja med veleposlanikoma Kitajske in ZDA.«

»Kitajska in ZDA bosta morali pripoznati druga drugo. To sta dve izmed glavnih vevsil na svetu in zato morata pogledati stvarnosti v oči,« je rekel Nehru.

Predsednik indijske vlade je zatem izjavil, da se po njegovem mnenju odnosi med Indijo in ZDA očitno izboljšali.

Zeneva, 8. avg. (Reuters). Današnji sestanek med ameriškim veleposlanikom Johnsonom in kitajskim veleposlanikom Vang Ping Nanom je bil doslej najdaljši. Trajal je okrog dve uri in 25 minut. O seji so objavili naslednji komunikate:

Oba veleposlanika sta se danes sestala in nadaljevala razpravo o prvi točki dnevnega reda. Sporazumela sta se, da bo prihodnja seja v sredo 10. avgusta dopoldne.

PRVE TONE BENCINA IZ NAFTNIH OSTANKOV

V Bosanskem Brodu so dogradili termični kreking — najmodernejšo pripravo za predelovanje naftnih ostankov v Evropi

V začetku julija, po tri leta trajajočem zelo naporu in zamotanem delu, je začel dvanaeststič za poskušno obratovati termični kreking v rafineriji nafte v Bosanskem Brodu, najmodernejša naprava te vrste v Jugoslaviji in Evropi. Ta naprava v zamotanem procesu izloča iz ostankov nafte po atmosferski poti in z izhlapevanjem nove količine bencina, plina butana in drugih derivatov. Po enaindvajsetih polkusih je začela ta naprava 25. julija redno delovati. Izdelala jo je nemška tvrdka »Friedrich Ude« iz Dortmundu.

S to tvrdko smo sklenili sporazum za zgraditev te naprave že julija 1951. Z večjo zamudo je bilo montiranje končano šele koncem oktobra 1953. Vžlic poizkusom nemških strokovnjakov pa se nobenemu ni posrečilo pognati naprave, da bi začela za poskušno obratovati. Vsak poizkus se je končal tako, da je koks docela zamašil cevi in da so morali delo ustaviti. Ob drugem poizkusnem pogonu novembra 1954 je nastal velik požar, ki je uničil glavno kolono krekinga in povzročil približno za milijon nemških mark škodo. Preiskava je pokazala, da je nastal požar zato, ker je nemško osebje napačno ravnilo s to tehnično napravo. Dotlej bi bil moral kreking obratovati leto dni.

Vsak mesec zakasnitve je povzročil našemu gospodarstvu nad 120 tisoč dolarjev škodo, če ne računamo kakih 25 milijonov, kolikor so dotlej veljali izjavljeni poizkusi.

Na podlagi nove pogodbe, ki smo jo sklenili letos februarja, je tvrdka »Friedrich Ude« privolila v poravnavo škode, ki je nastala zaradi požara, hkrati pa je bila pripravljena popraviti napravo, da bi začela potem čimprej obratovati. Zgraditev termičnega krekinga v Bosanskem Brodu je za naše gospodarstvo izredno važna. Zdjah lahko znova predelujemo v bencin in druge naftne proizvode velike količine naftnih ostankov iz dosedanjih naprav za predelavo surove nafte. Doslej smo vse te ostanke (mazut) uporabljali samo kot kurilno olje. Iz manjvrednih ostankov dobivamo torej zdaj s predelavo v krekingu večvreden bencin ter plina butan in propan. Iz ene tone naftnih ostankov dobimo tako še kakih 300 kg bencina, 60 kg plina za industrijo, 30 kg butana in 600 kg težkega mazuta. Vtem ko je znašala vrednost tone nepredelanih naftnih ostankov doslej samo 13.000 dinarjev, znaša po predelavi blizu 40.000 din. Ali, vtem ko smo prej iz ene tone iraške nafte dobili kakih 20 odstotkov bencina, ga dobimo zdaj s predelavo ostankov

v krekingu še 10 odstotkov. Razen te naprave so zgradili še novo napravo reforming, ki daje s predelavo težkega bencina motorni bencin.

Razen tovarne parafina smo letos zgradili tudi novo »vakuum-pajpilo«, ki iz domače surove nafte »križ« kot zelo dobre izdeluje strojno olje in bitumen za gradbeništvo in industrijo. V sklopu te naprave smo zgradili novo tehnično napravo, ki spreminja ostanke, dobljene iz vakuum-pajpila v bitumen. Kmalu bodo končana tudi dela v zvezi z razširitvijo termoelektrarne: zgrajena je že nova kotlarna, grade še en parni kotli, montirali pa so tudi turboagregat.

Se letos se bodo začela dela za obnovo proge Bosanski Brod — Doboj, speljane skozi samo rafinerijo, kar je precej nevarno. To progo bodo skupaj z glavno cesto proti Bosni preložili za kakih 500 metrov od rafinerije.

Uspeh, ki ga je dosegel ta kolektiv v zadnjih desetih letih izgradnje, je tem pomembnejši, ker je bila ta rafinerija malone docela uničena, tako da pomenijo skoraj vsi objekti naš povojni uspeh. Čeprav je bilo mnogo težav, lahko zdaj bosenskobrodski rafinerijo že prištevamo med največja industrijska podjetja v naši državi.

Z. Staumbringer

ZA IZBOLJŠANJE NAŠEGA ŽELEZNIŠKEGA PROMETA

ELEKTRIFIKACIJA železniške proge Reka-Zagreb

Letos na Dan republike bo vozil prvi električni vlak z reške železniške postaje do Drivenika, postajice med Plasami in Lokvami na progi Reka—Zagreb. Delo v zvezi z elektrifikacijo te proge, ene najvažnejših v naši državi, pa se letos ne bo ustavilo pri Driveniku, oddaljenim 36 km od Reke. Vžlic vsem težavam strokovnjaki računajo, da bo proga letos elektrificirana do postaje Lokve, oddaljene od reškega kolodvora 56 km.

Nedavno so bila končana vsa dela v zvezi z elektrifikacijo proge do Plas v dolžini 28 km, zdaj pa napenjajo žice na progi med Plasami in Drivenikom. Med tem kopljejo jame in betonirajo temelje za stebre med Fužinami in Lokvami. Ze prej so do kraja obnovili železniške tirne na tej progi, ki se je morala prilagoditi novim potrebam — za težje in hitrejšje električne vlake.

Delo v zvezi z elektrifikacijo železniške proge Reka—Zagreb teče v zelo težavnih okoliščinah, ki so posledica velike obremenjenosti te proge, kakor tudi neredne dobave

raznih potrebščin. Ze v začetku tega obsežnega in važnega dela so si naši domači monterji prizadevali, da bi uporabljali čimveč domačega gradiva. To se jim je zdaj posrečilo in zdaj elektrificirajo to železniško progo večinoma z domačim gradivom, izdelanim v naših tovarnah. Dobave tega gradiva pa se čisto zakasne in delo zastane. Vendar pa mnogo bolj ovira elektrifikacijo zelo velik promet na tej progi, tako da delavci ne morejo mnogo delati, saj jih vlaki zelo pogosto motijo.

Do konca letošnjega leta bo končana elektrifikacija železniške proge Reka—Zagreb do Lokve. S tem se bo znatno izboljšalo sedanje stanje na reški železniški postaji in v luki. Pravzaprav je tudi namen tega obsežnega in dragega dela, da bi železniško progo Reka—Zagreb usposobili, da bi lahko sprejela več tovora in da bi se promet po njej razvijal z večjo hitrostjo. Od tega je odvisno nadaljnje naraščanje prometa v reški luki, ki že zdaj močno prekaša njeno zmogljivost. V reški luki zdaj ob živahnem pro-

metu dnevno iztovorijo oziroma natovoriijo kakih 15.000 ton blaga ali 1000 železniških vagonov, hkrati pa lahko obe železniški progi, ki veržeta reško luko z zaledjem, sprejmeta samo 700 vagonov. Razlika je zelo velika v škodo luke, tembolj če upoštevamo tudi potrebe zelo močne reške industrije in proizvodnje, ki spet večinoma sloni na dovozu polizdelkov iz ostalih krajev dežele. Strokovnjaki poudarjajo, da bo po elektrifikaciji proge Reka—Zagreb zmogljivost s povečanjem hitrosti in teže vagonov narasla približno za 60 %. To bo zadostovalo ne le za sedanje potrebe luke, marveč tudi za njen razvoj v bližnji prihodnosti.

Z elektrifikacijo železniške proge do Lokve bo opravljeno trenutno najvažnejše delo, ker je za odsek na vsej progi najbolj strm, tako da je vožnja vagonov na teh 56 km natežavnejša. Posebno vprašanje je velik prihranek premoga, ki ga porabijo lokomotive na tej progi. Korlačja obtežene vlake vlečeta zdaj na tej progi po dve najtežji lokomotivi, zadnje čase pa so začeli voziti vlaki celo z tremi lokomotivami. Naši strokovnjaki so izračunali, da razlika v ceni premoga in električne energije zastoduje, da se bodo ta dela, za katera smo že doslej porabili več sto milijonov, kaj hitro amortizirala.

Prvi cilj elektrifikacije te proge so Srbske Moravice, ki so približno v sredini med Reko in Zagrebom. Strokovnjaki računajo, da bodo dela do te postaje končana leta 1957. To bo najvažnejša etapa. Pozneje se bo lahko počasneje nadaljevala elektrifikacija proti Zagrebu, ker je ta del proge mnogo lažji, ker na njem ni strmih klancev in ostrih ovinkov in zato tudi ne pomeni posebne težave za normalno razvijanje železniškega prometa.

Lj. N.

Prva naša dvigala, namenjena tujini

Sredi tega meseca bo tovarna »David Pajić« v Beogradu poslala v Turčijo prva svoja dvigala. To so hkrati tudi prvi izdelki, ki jih izvažamo. V novembru bo dobavila Turčiji še deset dvigal. Tovarna »David Pajić« bo letos izdelala 280 dvigal.

F. K.

Kreditiranje odkupa

Zdaj, sredi sezone, ko prihajajo na trg največje količine kmetijskih pridelkov letošnje letine, postaja kreditiranje podjetij, ki se ukvarjajo z odkupom teh pridelkov, posebno pereče. Tu mislimo na več novih ukrepov v sistemu kreditiranja, storjenih z namenom, da bi uskladili blagovne in kupne sklade v vsem gospodarstvu. Njihova uporaba namreč zahteva posebno pozornost, kadar gre za odkup. Dosedanja praksa je pokazala, da bi utegnili odkupna podjetja povzročiti velike motnje na trgu, če bi razpolagala z večjimi krediti, kakor jim je potrebno za normalno poslovanje.

Ugotavljanje višine kreditov na podlagi konkretne cenitve poslovne in kreditne sposobnosti vsakega odkupnega podjetja daje nedvomno velika pooblastila kreditne službe banke, naloga pa ji tudi težavne naloge. Prezko in presiroko odobreni krediti namreč nujno povzročijo motnje na trgu: bodisi da promet pade ali pa pride do navzgorja cen. Dosedanje izkušnje dokazujejo, da bi se mogli zlasti izogibati drugi skrajnosti, da ne bi smeli presiroko odmerjati kratkoročnih kreditov, kajti prav to izpodbija odkupna podjetja k lobi za blagom, k preplačevanju, k raznim spekulativnim poslom in ostalim oblikam škodljivega poslovanja, s katerimi daje podlago za neredno visoko odmerjen kredit. V tem oziru so bile zlasti poučne izkušnje iz predanjskega leta, ko je bila letina razmeroma dokaj dobra in ko so cene kmetijskih pridelkov zaradi pomanjkljivosti v kreditni politiki dosegle celo višjo raven kakor v prejšnjem sušnem letu.

Letos prihajajo seveda bolj do izraza tudi nekateri drugi ukrepi za stabilizacijo kmetijskega trga, zlasti dogovarjanja o odkupnih cenah, kakor tudi večja vloga trgovinskih zborskih in izpolnjevanju te naloge. Uveljavljanje teh ukrepov pa bi bilo kaj lahko oteženo, če ne bi z njimi uskladili tudi uveljavljanja ukrepov s področja kreditne politike. Od tod tudi potreba po zelo tesnem sodelovanju bančne kreditne službe s trgovinskimi in kmetijskimi zborskimi, zadržnimi zvezami ter ostalimi organizacijami in združenji.

Koristi tega sodelovanja so predvsem v urejanju čisto praktičnih zadev. Ob presoji kreditne sposobnosti posla banke ne moremo ome-

jliti samo na enostransko uporabo predpisov o splošni kreditni sposobnosti, marveč tudi tistih posebnih določb, ki ugotavljajo pogoje o konkretni poslovni sposobnosti odkupnih organizacij, da lahko dode določeni kredit za normalno opravljanje svojih poslov, kakor so pogojiti strokovnosti kadrov, tehnične opremljenosti itd. Se važnejši posel, ki ga je treba opraviti s sodelovanjem, je v pripravljanju obsežnih analiz o preskrbi trga, o cenah, številu in poslovnih sposobnostih odkupnih podjetij itd. Čim bolj polnejše bodo te analize, tem stvarnejši bo tudi celotni obseg kreditov za odkup, kakor tudi posamezne kvote za vsako podjetje glede na potrebe trga. Razen tega bi si morali prizadevati, da bi delo teh dveh služb, kreditne in tržne, čedalje bolj skladno povezovali, tako da bi na podlagi njunih analiz in predlogov uveljavljali neprimerno zanesljivo splošno jugoslovansko politiko cen, ki bi bila na eni strani res pravi odsev gibanja v proizvodnji in prometu s kmetijskimi pridelki, na drugi pa bi že s tem postala močna gospodarska vzmet za nadaljnje pospeševanje kmetijskega

Posebno pozornost vsekakor zaslužijo kmetijske zadruge. Glede njih se je uveljavilo gospodarsko in politično pravilno gledišče, da jih je treba kot nosilce odkupa čim bolj pospeševati. Toda mnoge izmed njih, zlasti na kmetijskih področjih, so vsaj za zdaj še kreditno nesposobne gospodarske organizacije, bodi zato, ker so jim zaradi nemembnega trošenja sredstev krediti blokirani ali pa ker delajo zadržnikov ne zadostujejo (v Srbiji na primer pod 200 din na zadržnik) ali ker njihovo poslovanje ni urejeno in podobno. Do prvega julija letošnjega leta je bil rok, da ljudski odbori uredijo stanje zadrug na svojih področjih, da bi jih ne zadele sankcije banke. Zdjah pa je samo v Srbiji (kjer je ta posel najbolj zastavljen) kakih 600 do 700 zadrug, ostale nerazčisteni računi naproti skupnosti. Od ljudskih odborov moramo pričakovati, da nadložo drugim finančno pomoč, od zadržnih zvez pa da jim pomagajo pri urejanju knjigovodstva in iskranju strokovnih kadrov, da bi bile kar najbolj pripravljene prenesti zelo zamotane in važne naloge v odkupni dejavnosti.

M. B-C.

Egipt proti El Azhariju

ki hoče neodvisnost Sudana, ne pa enotnost z Egiptom

Kairo, 8. avg. (Tanjug). Egipetovski tisk še nadalje najostreje napada predsednika sudanske vlade El Azharija in njegov sklep, da se zavzame za neodvisnost Sudana, ne pa za enotnost z Egiptom.

Gasniki objavljajo pod velikimi naslovi izjavo južnosudanskega prvaka Benjamina Lukija, ki pravi, da je najvažnejša naloga južnih Sudancev strmoglavit El Azharijevo vlado. Videti je, da se Egipt docela strinja s temi obdolžitvami proti Azhariju. Kaže, da bo prišlo do uradne intervencije Egipta pri sudanski vladi, s katero naj bi zaščitili interese Juga.

Vladni časnik »Al Gumhurija« poroča o oddaji londonskega radia, v kateri so kampanjo egipetovskih časnikov proti El Azhariju ocenili kot zelo nevarno in v kateri je rečeno, da utegne privedi do padca sedanje sudanske vlade.

Kartum, 8. avg. (AFP). Predsednik sudanske vlade in predsednik unionistične stranke El Azhari je razrešil podpredsednika sudanske unionistične stranke Mohameda Nuredina in namestnika strankine generalnega tajnika Mohameda Kera, ki sta skupaj z El Azharijem

Vladna kriza v Pakistanu

Karači, 8. avg. (Reuters). Namestnik pakistanskega generalnega guvernerja general Mirza je ponudil danes voditelju lige Avami Suravardiju mandat za sestavo nove vlade. Dosedanji ministrski predsednik Mohamed Ali je odstopil po sklepu parlamentarne skupine njegove stranke, Muslimanske lige, da imenuje za novega predsednika stranke finančnega ministra Caudri Mohameda. Caudri Mohamed je danes obiskal mandatirja za sestavo nove vlade in z njim obravnaval vprašanje sestave koalicijske vlade, v kateri bi bili predstavniki Muslimanske lige in lige Avami. S tem bi imela koalicijska vlada v ustavodajni skupščini večino. Kaže, da bo Suravardi nocoj predložil listo nove vlade.

KULTURNI OBZORNIK

Monografija o Davorinu Jenku

PRISPEVEK K NAŠI KULTURNI ZGODOVINI

Dr. Dragotin Cvetko: Davorin Jenko. Doba — življenje — delo. Založil Slovenski knjižni zavod v Ljubljani 1955. Zbirka »Bios«. Opremlil Milan Mihelič. Strani 298, 8°.

Slovenski knjižni zavod je ustanovil novo zbirko »Bios«, v kateri namerava izdajati standardna dela slovenske poučne književnosti; v njej bodo izhajali življenjepisni domačin in tujih pisateljev, umetnikov, znanstvenikov in velikih državnikov, memoarski spisi, znamenite zgodovinske monografije in potopisi in splošna dela, ki razširjajo in poglobljajo poglede v človeško življenje. Kot prva knjiga te zbirke je izšla življenjepisna studija o skladatelju Davorinu Jenku, ki jo je napisal dr. Dragotin Cvetko, redni profesor za zgodovino glasbe na Akademiji za glasbo v Ljubljani. Avtor je znan po svojih muzikoloških spisih doma in v svetu. V zadnjem času se je zlasti ukvarjal z raziskovanjem starejših slovenske glasbe, sodeloval je pri prvi slovenski »Zgodovini glasbe«, leta 1949 pa je izdal obširno monografijo o slovenskem skladatelju Ristu Savinu. Studija o Davorinu Jenku je že njegova druga monografija. Prvič je izšla leta 1952 med muzikološkimi izdajami Srbske akademije znanosti. Ugotoviti je treba, da naša knjiga o Davorinu Jenku ni le poslovenjena izdaja srbske izdaje, marveč je v njej nanašal avtor pogledov in deloma tudi novih metodoloških prijemov. Slovenski del Jenkovega delovanja je razširjen, srbski pa skrajno toliko, kolikor dovoljuje bistveno nespremenjena zasnova.

Slovensko delo o Jenku v nasprotju s srbskim, ki je na strogo znanstven način opremljeno s

Nizozemci so na mednarodnem gledališkem festivalu v Parizu prikazali »Edipa«

številnimi opombami, dokumentacijami, bibliografijami, navodno virov in arhivalij itd., teži za tem, da bi tega skladatelja čim bolj približalo širšim krogom slovenskih bralcev ter jim odprlo pogled tudi v razdobje slovenske in južnoslovenske glasbene romantike. Prof. Cvetko je uspel, da je v prijetnem esejističnem slogu obdelal Jenkovo življenje, njegovo glasbeno ustvarjanje, zravno pa še doba, v kateri je Jenko živel, ne da bi pri tem trpela kvaliteta raven.

NOVA OBZORJA ŠT. 7-8

Poezijo v največji dvojni številki Novih obzorij predstavlja sedem domačih avtorjev in prevod nemškega pesnika Hansa Carossa. Peter Levce objavila tri pesmi (Moral bi biti, Pesem kamna, Samota), intenzivno in realistično noto ugotovitve, »moj glas ni ni od tega sveta, drobne lirsko ubrane disharmonije med pesnikom in svetom ob povečanem smislu izraznih sredstev. Levce je oskrbel tudi prevod Carosove pesmi »Stari vodnjak«. Jože Smil je v štirih obsejnih pesmih izprizidal intimne občutvene note, kakor smo je bili vajeni v njegovih zadnjih objavah. Le pa ista je zlasti »Pravilica o rozi in listu«. Zaje Dame je pristen v svojem pesništvu, kakor ga izpoveduje v pesmi »Credo«, manj prepričljiv v kompozicijsko obilni pesmi »Nocoj gori velika lučnjača. Tudi »Pesem za N. N.« bi zahtevala več obilicne discipline. Viktor Konjar objavila dve pesmi, od katerih je boljše »Carmen«. Ne, ti ne veš... Onkvar je ljubezna točka. Razen omenjenih objavljajo dve pesmi za Pavle Oblak (»Razvezanost«, »Pročnja«) in Mirko Vedričjak sonet »Obup«. Poezija te številke je razmeroma razgibana, vendar brez izrazito izjemnih ustvaritev.

Prozo zastopajo trije avtorji, med katerimi izstopa Andrej Hlebec. »Fragment o nepokornih mrtvih« in »v sanjskem epohodu vodi k mrtvim, ki jih je nekdo v življenju poznal, na katerih smrt pa pozablja, ker se tam ujaša misli na lastno smrt.« »Fragmente je pisan z znanim Hlebovim emocijsko jezikom in stil. Delo je kompozicijsko bolj ravno, vendar kot nekateri drugi Hlebovi teksti in je intimneje zaradi svoje sanjskosti. Je v tako čisti obliki pri Hlebcu doslej nismo našli. »Fragment o nepokornih mrtvih« je najboljši literarni prispevek v tej številki. Alojz Rebula je objavil poglavje iz romana, naslovljeno »Slepi tiri. Av-

Med redkimi monografijami, ki izhajajo pri nas, je pričujoča knjiga vredna pozornosti slovenskega bralca, ker mu nudi strnjene vpogled v zanimivo in težko življenje slovenskega skladatelja, ki je z mladim, sproščenim duhom pospešil nadaljnji razvoj slovenske glasbene romantike, nato pa se posvetil srbski glasbeni kulturi, v kateri je umetniško dozoril. Jenko je pravzaprav s svojim delom ustvaril prvo fazo srbske glasbene romantike, ki sta jo za njim nadaljevala Stevan Mokranjac in Josif Marinković, oplojena z izročili Kornelija Stankovića. Vsi trije: Jenko, Mokranjac in Marinković pa so položili temelje za začetek srbske glasbene Moderne.

Pisatelj je vse gradivo zelo pregledno razdelil v poglavja in podpoglavja, ki jih posreduje podprta tudi grafična razdelitev in sploh vsa oprema. Od poglavja »Mladost« — Davorin Jenko se

IZ NAŠIH KINODVORAN

Dvoje drobnih umetnin

»DVA ORALA ZEMLJE«

Po letnem številu filmov šteje Indija med prve države na svetu, vendar je prodrla s svojimi filmi v svet šele pred kratkim, ko je pred nekaj leti opozorila nase z nagrajenim filmom »Dva oralna zemlja« na filmskem festivalu v Cannesu.

Ta film, ki ga je režiral Bimal Roy, eden najbolj naprednih indijskih režiserjev, pripoveduje z globokim socialnim čutom prežeto zgodbo o ljudeh, ki jim pomeni zemlja edino in največje bogastvo in ki jo ljubijo, kljub temu, da jim nudi le najpotrebnejše in se jo s skopostjo upirajo. Z novo svežino, elementarno in preprosto, je režiser posegel v bistvo problema: siromak, zemlja in napredek civilizacije. To zgodbo je prepletel z indijskimi folklornimi elementi, ki dajejo filmu poseben čar. — Skozi ves film se kljub njegovemu obsejnostnemu in seveda precejšnji počenosti, ki tvori sem in tja s skoraj dokumentarnim načinom pripovedovanja svojstveno, preprosto, a plastično sliko dežele, njenih ljudi in dogodkov.

»ANA NA VRATU«

Sovjetski film »Ana na vratu« je posnet po delu znamenite ruske klasike Čehova, katerega zgodbo je oživil režiser s posebnim prijemom, ki pa je značilen za mnoge sovjetske filme poslednjih let. Čehova Rusija, ki smo jo že večkrat videli v sovjetskih filmih, je tu drugačna, seveda tudi nekoliko otipljiva. Končno pa, saj to ni Rusija. To je le drobna zgodba iz tistih dni. Neznaten izrez, ki nima nobenega namena simbolizirati tisto dobo, a je vendar značilen zanj.

Toda bistvo filma ni v njegovi zgodbi, ampak v tem, kako je znal režiser upodobiti Čehova na platnu ter v odlični interpretaciji. Od prizorov, ki se vrste mimo nas, je vsak posebej vtiden, da bi se ustavili pri njem. Vloga Ane, ki jo oče-planec takorekter proda odurnemu debelemu starcu, ne preokljuje tipični carskih uradnikov, osabnih in klečeplaznih obnem, Anino trpljenje pri starem, ljubosumnem možu in poezija romantične ljubezni, ki jo Ana doživlja, ko je najbolj nečloveško, vse to je sicer tako običajno, pa vendar na tako svojstven način povedano s filmskim jezikom.

»Ana na vratu« je eden tistih filmov, ki jih imenujemo »filmi za prijatelje« oziroma »komorni filmi«. Vendar je potrebno, da ga vidimo, saj pomeni v programu poslednjih mesecev tujdo, vito spremembo, kajti to je nenavadna, drobna umetnina, ki ima čisto poseben, kakršnega že dolgo nismo slišali.

tor obravnava v njem problematiko slovenskega človeka ob tržaki obali. Odločimo nam raje dan življenja med delavci na prosti, na slepen tiri, s čimer v nekem smislu simbolno ponazarjamo usodo našega človeka na prosti. Oblikovno je to pot Rebula nekoliko nesposoben, vendar nam kljub temu posreduje nekaj živih in uspešnih zastavljenih situacij in likov. Ob obeh navedenih tekstih nekoliko zbledi proza Franca Prečeta »Visoko na vejah«, ki pa tudi ni brez življenjskega soka. Proza je v celoti v primerjavi s poezijo predstavlja boljši del literarnih prispevkov.

Esejistika je v znamenju informacije, zgodovine in obravnave. Uvodna je objavljen Slodnjakov govor ob odkritju spominke plošče slovenskega modernizma pred Osnovno in nekaj polemičnih mislimi o metodah našo literarne zgodovine. Z mehiško poezijo nas pregledno seznanja članek Božidarja Borka »Sonce nad mehiškimi Parnasom«. Članek »Razvoj antične literature«, ki ga je napisal Milan Grešelj, je dovolj skromen informativen spis, aigar objavlja ni doela smiselna in opravičljiva. Obsežnejša studija, ki se bo nadaljevala v naslednji številki, je o Benedetu Crocely napisal Vladimir Prišec. Franci Zadavec pa komaj svoje temeljito razmišljanje o literarni poti Miška Kranjca, vzpodbujeno ob pisateljevi jubilejni knjizi.

Kritični del prinaša Hartmanovo oceno Levčeve zbirke, Potokarjevo poročilo o devetih knjigah Društva hrvaških književnikov, Grünov zapis ob Rollandovem Michelangelu ter Gradnikovo jezikovno kritiko Zaborjevega prevoda Jamesovega »Amerikana«. Med »Zapiske« najdemo še poročilo Sergeja Vrišerja o dveh pomladanskih razstavah v mariborski galeriji, Rudolfove »švicarske trenutke« ter dva krajša članka (»Moderne glasbe ni. Kaj igrajo v nemški gledališki v prevodu ozir. izpod peresa J. G.

je roditelj 9. novembra 1835 v Dvorjah pri Cerkljah — kjer se seznajamo z Jenkovim šolanjem v Kranju, v Ljubljani in v Trstu, ki se je nadaljevalo na dunajski pravni fakulteti, ga spremljamo pri njegovih prvih uspehih na področju glasbe. Vidimo ga kot pevovodjo Slovenskega pevskega društva na Dunaju, nato kot skladatelja slovenske himne »Naprej, zastava Slave«. Tretje poglavje »Iz domovine razlaga vzroke za Jenkovo opustitev študija in njegov odhod v Pančevo. V pančevskem razdobju je bil pevovodja in učitelj petja v Pančevskem srbskem cerkvenem pevskem društvu. Pomembno je njegovo poznejše delo v Beograjskem pevskem društvu, ki je trajalo polnih 12 let, če ne štejemo krajših presledkov, ki so jih povzročale ostavke in nekajinske študije v Pragi. Poglavje »Rast in zrelost govori o Jenkovi vokalni tvorbi in se s tem v zvezi dotika srbske glasbe pred Jenkom. Avtor analizira Jenkovo tehniko, stil in izraz v pančevskem in beograjskem razdobju, podaja oris idejnega in umetniškega značaja Jenkovih vokalnih kompozicij ter razpravlja o njegovem obdelovanju srbske folklorne glasbene motivike. Ustanovitve Narodnega gledališča v Beogradu, ki je začelo z delom dejansko že novembra 1868, je pritegnila Jenka h gledališkemu delu. Z njim je skladatelj položil temelje srbskemu gledališkemu glasbenemu poustvarjanju. V gledališču je dal Jenko s svojimi skladbami tudi prispevek srbski instrumentalni repertoarju in produkciji. Tako je stopil v žarišče srbske kulturne družbe in postal član Srbskega znanstvenega društva ter bil imenovan za člana Srbske kraljevske akademije.

Jenko je skladal skoraj 50 let, bil je pevovodja, dirigent in pedagog, poustvarjalec in vzgojitelj. Njegov pomen je zlasti v tem, da je prinesel srbski glasbi to, česar prej ni imela in ne poznala in s čimer se je tako okristila, da je nato lahko napredovala v neverjetnem tempu. Kakor je bil za služen za slovenski, je bil še bolj zaslužen za srbski glasbeni razvoj. Leta 1910 se je preselil v Ljubljano, kjer je umrl 25. novembra 1914. leta.

Knjiga o Davorinu Jenku ima poleg slik na koncu povzetek v francosčini, dodan pa je tudi imenski slovar. Vsekakor lahko pozdravimo trud avtorja in za-

Tudi letos mednarodni moštveni šahovski turnir v Portorožu

Po uspelem lanskem mednarodnem šahovskem moštvenem turnirju v Portorožu je vseh 160 udeležencev izrazilo željo, da bi koprski šahovski klub priredil turnir tudi letos. Prireditelj je upošteval njih želje in tudi letos pripravila II. mednarodni moštveni turnir pod geslom »Šah združuje narode« od 18. do 25. septembra 1955. Za tekmovalce se lahko prijavijo šahisti, ki imajo vsaj dve letni izkušnji v tekmovalni igri. Tekmovalci se bodo razdelili na skupine, v katerih bodo po štiri približno enako močna moštva. V finalu pa se bodo srečali med seboj zmagovalci, drugoplasirani itd. Za uspeh po vrstnem redu so določene denarne nagrade v skupnem znesku najmanj 300.000 din. Razen denarnih nagrad pa bodo najboljši dobili tudi spominiska in praktična darila.

Vanko moštvo nosi svoje stroške samo. Cena penzionu v A kategoriji bo 710 din, v B 590 in v C 500 din. Prijave sprejema Okrajni šahovski odbor Koper do vključno 12. septembra 1955.

Kot smo izvedeli od prireditelja, vlada za turnir veliko zanimanje. Do sedaj se je prijavilo že sedem tujih moštvo: dve moštvi prvaka Avstrije »Hetzinger« s Dunaja, po dve moštvi iz Švice in Nemčije in eno iz Portugalske.

Mladinsko državno prvenstvo

Smederevo, 8. avg. Drugo kolo mladinskega šahovskega prvenstva Jugoslavije se je zaključilo z naslednjimi rezultati:

Bavdek — Ivčević remi, Babić — Bojadžić remi, Buljović — Komšić remi, Panov — Savković 0:1, Čerpanjak — Draksler remi, Karanjac — Studnička 1:0, Sestić — Vukčević 0:1. Prekinjene partije Savković — Buljović, Ziković — Ostojić in Bijelić — Vrančić bodo nadaljevali moštvi. Po drugem kolu vodijo Vukčević, Komšić, Čerpanjak in Karanjac z 1,5 točke.

Ivkov povabljen v Hastings

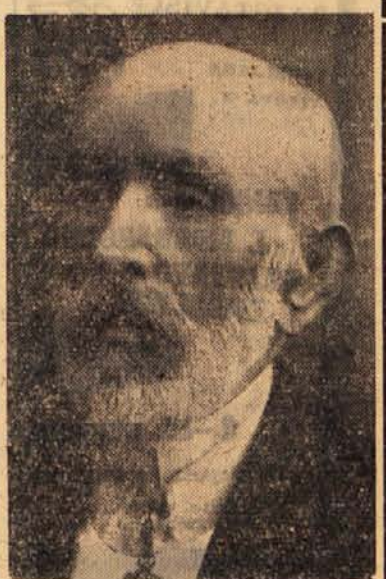
V Hastingsu (Anglija) bo od 28. decembra 1955 do 7. januarja 1956 tradicionalni turnir, na katerem bodo tekmovali sodelovalci pretežno mladi moštvi. Da bi zagotovili njihovo udeležbo, so povabljeni poslali že zdaj. Predvideni so nastop Ivkova (Jugoslavija), Spaskega (SZ), Pannosa (Argentina), D. Burra (ZDA), Penrossa in Clarea (Anglija), Persica (Izrael), nadalje enega sovjetskega veleposlanca, prvaka Velike Britanije in še

OBDOBJKA Septembra

Jugoslavija — Bolgarija

Beograd, 8. avg. (Tanjug) V Beogradu bo 25. septembra dvojni medmoški in ženski odbojkaški reprezentančni turnir Jugoslavije in Bolgarije.

Istega dne bo v Carigradu nastopila naša mlada moška reprezentanca.

ložnice, ki sta omogočila, da smo dobili v solidni obdelavi in okusni opremi novo monografijo o slovenskem skladatelju. Na področju monografij, ne samo glasbenih, nas čaka še mnogo dela. Prav bi bilo, ko bi pri nas na kak poseben način podprli pisanje in izdajanje takih in podobnih monografij. S tem bi mnogo pridobila ne le naša književnost, naša vednost o nas samih, temveč vsa naša kultura, ki želi biti nacionalna po vsebini, a evropska in svetovna po svojih razgledih in duhu.

N.

NASKOK ATLETOV NA REKORDE V PREDOLIMPIJSKI SEZONI

Še trije izredni rezultati

Mans 1:45,7 na 800 m — Krivonosov vrgel kladivo 64,33 m — Avstralka Stickland 11,3 na 100 m

V redko kateri atletski sezoni je bilo doseženih toliko slavnih rezultatov kakor letos. Čela plejada znanih in neznanih zvezd atletske stee se pripravljajo na olimpiado v Melbourneu in na teh pripravah nezaudarno ruši vse meje. Rekordir padajo dan za dnem. Pri tem naskoku ni prizaneseno niti svetovnim rekordom. Samo v zadnjih šestih dneh je bilo izboljšanih šest svetovnih in dva evropska rekorda!

Zadnja dneva tega slavnega tedna sta vzbudila največjo pozornost. Belgijec Mans je pretekel 800 m v času 1:45,7. Krivonosov je vrgel kladivo 64,33 m daleč. Avstralka Stricklandova pa je dosegla na 100 m čas 11,3. Razen tega je Štebakov zboljšal evropski rekord v troskoku za 12 cm (16,35), njegova rojakinja Vinogradova pa v skoku v daljino za 2 cm. Dosegla je rezultat 6,27 metra.

PO 16 LETIH

Izmed treh novih svetovnih rekordov je težko reči, kateri je najpomembnejši. Val trije so izrednega pomena. Mansov rekord je sile pomemben tudi zato, ker je prejšnji rekord Nemca Harbiga veljal celih 16 let. Harbig je dosegel rezultat

1:46,6 že 1939. v Milanu na dvoboju z

Lauferjem. V zadnjih letih se je Harbigovemu času približala vrsta izvrstnih atletov. Vendar tistih nekaj desetletij se

kunde do zasednega tekmovalca v Oslu nihče ni mogel premagati. V Oslu pa se je to posrečilo ne samo Mansu, temveč tudi Norvežanu Boisenju. Tudi on je bil hitrejši od prejšnjega rekordarja za sedem desetletij sekunde.

KRIVONOSOV SPET NA CELU

Met Krivonosova, dosežen na tekmovalju v Varšavi, ni po tablicah nič slab

NAJBOLJŠA DESETORICA NA SVETU V METU KLADIVA

Krivonosov (SZ) 64,33 1955
Nenašev (SZ) 64,05 1954
Strandv (Norveška) 63,36 1953
Czernak (Madžarska) 61,39 1954
Maca (CSR) 61,22 1953
Connolly (ZDA) 60,85 1953
Storeh (Nemčija) 60,77 1952
Nemeth (Madžarska) 60,51 1952
Rut (Poljska) 60,15 1954
Redkin (SZ) 59,99 1954

Od Mansovega rezultata, marveč celo

boljši. Krivonosov je izboljšal prejšnji rekord svojega rojaka Nenaševa za celih 28 cm in se ponovno postavil na čelo svetovne rang-listvice. To mesto je moral zapustiti lani, ko je Nenašev prvi dosegel daljavo 64 m.

TEGA REZULTATA NI V FINSKIH

TABELAH

Kolikšna je vrednost rezultata Avstralka Stricklandove, nam priča dej-

TEKMOVANJE ZA DAVISOV POKAL

Avstralija v finalu

Glenn Couve, 8. avg. (AP) V dvo-

boju Avstralija — Japonska v okviru mednarodnega polfinala za Daviso

pokal je zmagnala Avstralija s 4:0. Zad-

nja igra Rosewall — Kamo je bila pre-

kinjena zaradi doaja v prvem nizu pri stanju 8:1 za Rosewalla. Sodnik

in kapetana moštvo so se sporazumeli, da igre ne bodo nadaljevali.

Podobno je tudi z izgradnjo

športnih parkov pri novih industrijskih objektih in nase-

ljih. Delavstvo, zlasti delav-

ska mladina, je v neugodnem položaju, posebno v nekaterih

stokah (rudniki, tobačne to-

varne itd.). Glede na dosada-

nje izkušnje je nujno potreb-

no predpisati nekatere norme vsaj pri graditvi novih objek-

tor, saj je očitno, da odločitve o tem ne moremo prepustiti

samo dobri volji oziroma mne-

nju investitorjev.

To ni samo vprašanje teles-

ne vzgoje in rekreacije delav-

cev, marveč tudi vprašanje

zdravstvene zaštite v širšem

smislu. Tu ne gre za drage

reprezentativne objekte, mar-

več za naprave in igrišča za

množično delo.

Zlasti pereče je vprašanje

splošne komunalne politike

glede na ostvaritev ugodnih

pogojev za zdravstveno in te-

lesno vzgojo ljudstva. Tu gre

za temeljne predpise o komu-

nalnih športnih objektih, jav-

nihi kopališčih in bazenih, iz-

letnih točkah, strelščin, otro-

ških igriščih in športnih par-

kih, pa tudi za strokovne lju-

di, ki jih je treba zaskoliti v

takšnih javnih ustanovah.

Brez dvoma je, da zboljšanja

ravni telesne vzgoje ni moč

uresničiti le z objavo zakon-

skih predpisov, vendar pa bodo

že s tem ustvarjeni ugodni

pogoji za stanovitve in napet

napredek na tem področju.

N. K.

DRŽAVNO PRVENSTVO V JADRANJU

Koprčani so imeli največ uspeha

V Kopra je bilo zaključeno IV. državno prvenstvo v Jadranju za mladice mednarodnega tipa »Šnipe«. Dopoldne je bila komemorativna svečanost za mornarji, ki so padli v NOV. Komemoracije so se udeležili tudi zvezni sekretar za promet Milos Stamatović in civilni predstavniki javnega življenja. V imenu okrajnega odbora SZDL iz Kopra se je dr. Svetozar Polić v svojem govoru spomnil tosovoj jugoslovanskih pomorcev, ki so se goloroki v lesenih barkah ju-

naško postavili po robu okupatorjem jeklenim ladjam.

Nato je delegacija z motornim čolnom odpelala na odprto morje, kjer so bile zasidrane jadralce in tekmovalci čolni ter odvrli v morje lovovrje vence. Po enominutnem molku so mornarji JYM izstrelili častno salvo.

Takoj nato se je začela zadnja re-

gata državnega prvenstva. Čoprav je bil veter slab, so se med njimi razvile za-

namivne borbe. Prva sta prispela na cilj Jurjević—Damjan (Jadrinski klub Galeb z Reke). Drugo mesto sta zasedla Zucca—Cerkvenik iz Jadranskega kluba Jadro.

Koprčani so imeli največ uspeha

je naslednji

Končni vrstni red državnega prvenstva

je naslednji

1. Zucca—Cerkvenik (Jadro) 1572 točk.

2. Armando—Krnež (Orion) 1524 točk.

3. Stanko—Krajanja (Jadro) 1324 točk.

Koprski jadrinski klub Jadro je tako

že tretjič osvojil državno prvenstvo v

Jadranju z jadranci tipa »Šnipe«, lo

leta 1953 so osvojili prvenstvo jadralskega kluba Istra iz Lovrana. Ob zaključku državnega prvenstva v Jadranju je bila

včeraj v Kopru tudi veslaška regata, na kateri so nastopili klubi iz Ljubljane, Bleda, Poreča, Rovinja, Pirana, Izole in Kopra. Največ uspehov so spet imeli Koprčani, ki so zasedli v vseh disciplinah prva mesta.

Rezultati

Ženski četverce s krmarjem: Nautilus — Koper, Bled; skif — mladinci: Novak — Bled, Jerč — Savica (Ljubljana), mladinski četverce s krmarjem: Nautilus — Koper, Rovinj; skif — člani: Hribernik — Savica (Ljubljana), četverce s krmarjem za člani: Nautilus (Koper), Bled.

Podvig sarajevskih kajakašev

Split, 8. avg. Šest študentov Sa-

rajevsko univerze, članov Akademije kajakaškega kluba iz Sarajeva, je

zmagalo s kajaki, ki so jih sami izdelali, iz Mostara po Neretvi in Ja-

dranu do Benetk. Prok Metkovića, Makarske, Splita, Šibenika, Reke in Trsta nameravajo prispeti v Benetke v dvajsetih dneh.

Davi začela so sarajevski študenti kranji iz Splita v Šibenik valjo alu-

Izpred okrajnega sodišča v Novi Gorici

Tujina ni več tako mikavna

Pred Okrajnim sodiščem v Novi Gorici se večkrat zagovarja o skupine mladih fantov in deklet, ki poskušajo z mladostnega avanturizma, delomirnosti ali zaradi slabe družbe, prekoračiti državno mejo in pobegniti v tujino. V zadnjih mesecih je poskusov pobega vedno manj, ker italijanske oblasti begunce redno vračajo oziroma, ker so ti spoznali, da je v domovini vendar najbolje.

Devetnajstletni mizarški pomočnik Stanislav Maraz iz Nove Gorice je 18. julija brez dovoljenja prekorachil državno mejo, v Italijo obiskal svoje sorodnike ter se po dveh dneh prostovoljno vrnil domov. Sodišče je upoštevalo ojaševalno okolnost, da ga je k pobegu nagovoril že večkrat kaznovani kriminalce Milan Fabjan iz Solikana ter Maraza obsodilo na štiri mesece zapor. Na štiri mesece zapor so sodniki obsodili tudi 24-letnega Miroslava Semenika, šoferja iz Mariborja, ki je konec junija pri Sežani hotel pobegniti v Italijo, pa je bil 60 metrov od meje aretiran.

Štirinajdesetletna Lenka Petrovič, delavka iz Podravske Podgorice na Hrvaškem, je konec junija zapustila svoje dobro plačano delovno mesto na

Reki ter se odločila za negotovo bodočnost v tujini. Toda ni imela sreče, ker so jo italijanski obmejni organi kmalu po pobegu vrnili. Obsojena je bila na dva meseca zapor. Dva meseca bo moral presedeti za rešetkami tudi 25-letni tesar Jožef Badič iz Kristanovca pri Čakovcu, ker je 21. julija pri Novi Gorici hotel ilegalno prekoračiti mejo in pobegniti v Italijo.

Obsojen, ker si je prilastil tujo hranilno knjižico

Bivši uslužbenec podružnice Narodne banke v Novi Gorici Jožef Stanič iz Sempetra je na lahek način hotel priti do denarja. V svojstvu šefa hranilne službe si je prilastil hranilno knjižico pokojnega Ivana Birse iz Preseja pri Braniku z dobroimetjem 69.559 dinarjev. Potem ko je ponaredil podpis pokojnika, je dvignil 6000 din gotovine, vsem ko je ostalih 63.559 dinarjev prepsal na hranilno knjižico svoje žene, ki ji je zatrdil, da ima denar prihranjen že od prej. Njegovo goljufijo so odkrili, ko je hotel pokojnikov sin v banki dvigniti zapuščino, hranilne knjižice pa ni bilo nikjer. Sodišče je Staniča spoznalo za krivega ter ga obsodilo na 6 mesecev zapor.

Nashe naročnike obveščamo, da jim v času počitnic lahko pošiljamo »Ljudsko pravico« na počitniške naslove.

UPRAVA »LJUDSKE PRAVICE«

DNEVNE NOVICE

Sporočilo Državne založbe Slovenije. K nedeljskemu sporočilu o izidu zbirke »Ljudska pravica« dodajamo še naslednje:

Razsodišče obžaluje, da ni bilo poslano niti eno monografsko delo in niti eno družbeno politični esej. Zato je razsodišče Založbi priporočilo, da se razpis za monografijo in družbeno politični esej podaljša do konca februarja 1956. leta.

Avtorji, katerih dela so navedena v tem razglasu, naj se zglasijo v petek, dne 12. avgusta ob 11. uri v sindikalni dvorani Državne založbe Slovenije.

Sporočamo žalostno vest, da je po težki bolezni umrl mož, oče in stari oče

Jernej Jovan
rudarski upokojenec

Pogreb bo v torek, 9. avgusta 1955 iz hiše žalosni, Novi dom 1.

Trbovlje, 8. avgusta 1955.
Zalujoča žena Helena, sinova Jernej in Ivo, družina, družine Baloh, Kosem, Brečko, Rutnar in ostalo sorodstvo.

Umrli so v Ljubljani

Marija Strožnik, posestnica. Pogreb bo danes ob 17 uri na Žalah.

SINDIKALNA PODRUŽNICA IN UPRAVNI ODBOR TITOVH ZAVODOV »LITOSTROJ«, LJUBLJANA, SPOROČATA ŽALOSTNO VEST, DA JE PRI IZVRŠEVANJU ČASTNE DOLŽNOSTI PREMINIL NAS DOBRI TOVARIŠ IN SODELAVEC

JOŽE SENICA

DRAGEGA TOVARIŠA BOMO OHRANILI V LEPEM IN ČASTNEM SPOMINU

POGREB POKOJNIKA BO V RIMSKIH TOPLICAH

GOSPODARSKO RAZSTAVIŠČE

LJUBLJANA
TITOVA 58

OBISČITE I. MEDNARODNO RAZSTAVO EMBALAZE

6.-15. avgusta

25% popust na železnici

Hranite vstopnico za žrebanje

POSLUŽUJTE SE SAMOPOSTREŽNE TRGOVINE NA I. MEDNARODNI RAZSTAVI EMBALAZE

DROBNI OGLASI

NAPROŠAM BIVŠE BORCE NOV, kateri so bili v 13. brigadi Marka Bračiča v letu 1945, da sporoče naslov Pavla Podpečan, Velenje; potrebujem neko informacijo; s tem nastane stroške povrnem. 2794

MESTO INŽENIRJA KEMIJE ali kemijskega tehnika s potrebno šolsko in strokovno izobrazbo za vodenje laboratorija in proizvodnje suhih barv razpisuje Upravni odbor tovarne barv »JUB«. Dol pri Ljubljani. Prijave sprejema Upravni odbor podjetja pisмено ali naj se interese javijo osebno. Nastop službe je možen takoj ali 1. septembra 1955. Stanovanje preskrbljeno za samca ali družinsko v stavbi podjetja. Plača po tarifnem pravilniku in po dogovoru.

OPREMLJENO ALI PRAZNO SOBO štem za takoj ali pa vsaj za september. Ponudbo pod »Plačam dobro« v uredništvo Ljudske pravice.

TOVARNA VOLNENIH TKANIN

JEDINSTVO

GRDELICA

razpisuje natečaj

za popolnitev naslednjih delovnih mest:

- voditelja obrata,
- pravnega referenta,
- dezinaterja,
- glavnega mojstra tkalnice
- tkalne mojstre
- avtomehanike
- šoferja I. razreda
- strojnika parnih naprav I. razreda
- tekstilne tehnike
- splošne, predilniške, tkalske in apreterske smeri
- normirce

Pismene ponudbe z obširnimi opisom dosežanj dela, možnosti nastopa pošljite Upravi tovarne. 1664

Najugodnejše lahko prodaste ali kupite motorna vozila in dele

prek podjetja »MOTORIST« - ZAGREB

Krašova 16, tel. 33-680

2399

RADIOCENTER - Zagorje

čestita vsemu prebivalstvu mestne občine Zagorje za občinski praznik 9. avgust!

Z-37

KINO »KOMUNA«

Italijanski film

»Ljubavni zanos«

Tednik. Predstavi ob 18 in 20. V glavni vlogi Françoise Arnoul, Raf Valone in Elena Varzi. Prodaja vstopnic od 15 dalje.

KINO »V IČA«

Sovjetski barvni film

»Ana na vratu«

Tednik. Predstavi ob 18 in 20. V glavni vlogi A. Larionova in Saša Metelkin. Prodaja vstopnic od 15 dalje.

KINO »UNION«: franc. film »Trpljenje«. Tednik. Predstavi ob 18 in 20. uri.

KINO »SLOGA«: amer. film »Optičje norčije«. Tednik. Predstave ob 18, 19 in 20.30. Ob 10. uri je matineja istega filma. V glavni vlogi Marilyn Monroe. Predprodaja vstopnic od 14 dalje, za matinejo od 9 naprej.

KINO »SOCA«: sovjetski barvni film »Ana na vratu«. Brez tednika. Predstavi ob 18 in 20. Prodaja vstopnic samo od 15 dalje.

LETNI KINO »BEŽIGRAD«: nemški film »Fanfare ljubezni«. Tednik. Predstava ob 20.30 uri.

Prodaja vstopnic uro pred pričetkom predstave.

KINO »ŠISKA«

Indijski film

Dva oralna zemlje

v glavni vlogi: Ratan Kumar, Balaray Sahni in Nipura Roy. Režija: Bimal Roy. Predstave ob 18, 19 in 20 uri. Prodaja vstopnic od 14 ure dalje.

KINO »TRIGLAV«

Indijski film

Dva oralna zemlje

V glavni vlogi: Balaray Sahni, Nipura Roy in Ratan Kumar. Predstavi ob 18 in 20 uri. Prodaja vstopnic od 17 ure dalje.

»ERGELA KRIVAJA«

V STARI MORAVICI

razpisuje

NATEČAJ

za popolnitev naslednjih delovnih mest:

AGRONOMA za voditelja konjarstva

AGRONOMA za voditelja živinstva

AGRONOMA za voditelja pridelovanja rastlin

Pogoji: za voditelja konjarstva: fakultetna izobrazba z najmanj triletno prakso v konjarstvu; za voditelja živinstva in pridelovanja rastlin: končana kmetijska fakulteta z najmanj dveletno prakso v stroki. Stanovanje zagotovljeno. Plača po tarifnem pravilniku. Nastop službe takoj.

1626

»CICIBAN«

TRGOVSKO PODJETJE »MANUFATURA«

Poslovalnica: MIKLOŠIČEVA CESTA

Mamice!

V NAJBOGATEJŠI IZBIRI, PO UGODNIH CENAH IN PO NAJPOVOLJNEJŠIH POGOJIH DOBITE

PRI NAS:

kompletne opreme za dojenčke, vsakovrstno perilo za vaše malčke, razne obleke in vse perilo za vas — mamice in vaše malčke.

otroške vozičke, vse vrste igrač, primernih za otroke raznih starosti, posteljne odeje vseh velikosti, perje in puh — skratka:

vse, kar rabite za sebe in svojega otroka

224

Sprejeli so ju zelo ceremonijalno, klečeče služabnice so jima na prvi leseni stopnici sezule čevlje, vlijudna krčmarica v temnem kimonu ju je spremljala po stopnicah v sobo, kjer so bila tla pokrita z rogoznicami. Druge služabnice, klečeče na pragu premičnih vrat, so jima prinesle lahke, tenke kimone, pahljace, svilene blazinice in kupico toplega riževega vina. Helen, ki je že več ur drhtela od notranjega mraza in strahu, je bila hitro in hvaležno. Glavobol se je odmaknil od nje, ponehal ni, pač pa so se bolečine oddaljile, ko da ne tiče več v njeni glavi, ampak v glavi nekoga drugega.

»Ali ste vse pozabili?« je vprašal Yošio, ko je Helen ogledovala svojo blazinico, ne da bi pokleknila. Takoj je ubogljivo pokleknila nanjo in odgovorila:

»Skoraj; ko pa sva bila z možem na Japonskem, sem se spet naučila.«

»Kako dolgo ste bili na Japonskem?«

»Ne vem natančno. Morda šest tednov.«

»Ali vam je ugajalo tam?«

»Da, vi patriot,« je odgovorila Helen smeje. »Ugajalo mi je.« Popila je rižovo vino in rekla v tolažbo njegovim lačnim očem: »Zelo mi je ugajal, ta vaš Dai Nippon. Sprla sem se že z vso angleško kolonijo v Sangaju, ker sem preveč kupujem za Japonsko.«

»Mi smo tako nepriljubljeni,« je rekel Yošio Murata zaskrbljeno. »In mi tega ne zaslužimo. Ali mi lahko poveste, zakaj nas nihče ne mara?«

»Kompleks številka tri,« je odgovorila Helen in spet pila.

»Naša dežela je lepa, naši ljudje marljivi in poštini. Nobenih dolgov nimamo, nikogar ne nadlegujemo z beračenjem, ne za pomoč, ne za denar, od tujih dežel kupujemo več kakor jim prodajamo, spoštujemo zakone svoje in vseh tujih dežel, kamor pridemo kot gostje, glede vseh ver smo strpni, izdelujemo lepe stvari za mal denar, smo skromni in ponižni, držimo se reda in pospešujemo napredek — kaj ima svet proti nam?« je vprašal Yošio, čigar usta so bila čedajše bolj polna toplih besed, vsem ko je pil toplo rižovo vino. Izenada je obmolnil, prestrašen spričo neskrbnosti svojih besed. »Seve, naša dežela je majhna in ni je moč primerjati z drugimi — je pripomnil hitro, vlijudnosti in spodobnosti na ljubo.«

»Majhna in skromna,« je dejala Helen z živahnim glasom. »In polna vojakov, ki komaj čakajo, da bi umrli za to, in pod oblastjo vojaške stranke, ki krši vse pogodbe, pod oblastjo petih mogočnih družin, ki so napravile iz cesarja ujetnika. In osvajaalne vojne, na katere hujskajo stanovi, ki nadaljujejo svoje prastaro cehovsko sovraštvo kot gospodarji vojske in mornarice, jih medsebojno izigravajo in uporabljajo Korejo, Mandžurijo in Kitajsko kot taborišče za svoja tekmovanja. Majhni in skromni, pohlevni

in ponižni, marljivi in poštini, pravite? Morda, ja, že mogoče. Ali pa so to lastnosti, ki pripomorejo človeku, da postane priljubljen? Ali ste že kdaj videli, da je v razredu priljubljen odličnjak, ki piše vse naloge odlično in misli, da je boljši od svojih sošolcev? Vi ste trgovinca na vogalu, ki prodaja vse pet centov ceneje, vi ste fantič, ki ima novo puško in ki noč in dan strelja z njo, tako da nihče ne more spati, vi ste sosed, ki strasa svoje smeti čez našo ograjo, to ste vi. In povrh hočete biti še priljubljeni? Yošio je večkrat hlastnil po zraku, da bi jo prekinil. Ko je končala, se je vrnil k edini pripombi, ki jo je povsem razumel in ki jo je moral brezpogojno popraviti. »Nikoli si ne bi dovolil, Jelena,« je namreč rekel, »govoriti tako nespodobno o tujem državljanu, kakor ste pravkar govorili vi o vladarju Dai Nippona. Bojim se, da nas nikoli ne boste razumeli, dokler ne boste upoštevali, da je naš vladar božanstvo in v ravni črti, v sto štirindvajsetem kolenu potomec boginje Sonca Ame Terasu. To dejstvo seve nalaga nam, njegovim otrokom, večje dolžnosti in globlje spoštovanje, kakor je to pri drugih narodih.«

Helen je osuplo motrila majhnega Japonca. »Yo,« je rekla večkrat. »Yo! Ampak Yo!« Govorila je tako, ko da ga je treba zdramiti iz globokega sna. »Dejstvo? Moj bog, Yo, to imenujete dejstvo? Saj vendar ne mislite resno, Yo, saj ste vendar sodoben, izobražen človek. Saj se vendar spominjate Rive Gauche, Yo, s kakšnimi komunisti in surrealisti in kdo ve s kom še ste bili prijatelji! In potem se vrnete na Japonsko, in srednji vek vas požre, in vaš blagoslovljeni mikado je božanstvo. Saj vendar tega niti sami ne verjamete.«

Ob tretjem občinskem prazniku 9. avgusta čestita vsemu prebivalstvu občine Zagorje in jim želi še nadaljnjih uspehov pri izgradnji socializma

kollektiv

GOSTINSKIH PODJETIJ ZAGORJE OB SAVI

S svojimi obrati se toplo priporoča!

Ob III. občinskem prazniku želijo vsem delovnim ljudem Zagorja še več uspehov pri nadaljnji izgradnji socializma:

**LJUDSKI ODBOR MESTNE OBČINE
ZAGORJE OB SAVI**

MESTNI KOMITE ZKS ZAGORJE

KOMUNSKI ODBOR SZDL ZAGORJE

RUDNIŠKI KOMITE ZKS ZAGORJE

ZVEZA BORCEV NOV ZAGORJE

MESTNI KOMITE LMS ZAGORJE

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR SMLEDNIK

s svojimi podjetji: trgovino POD STARIM GRADOM, PEKARIJO, GOSTILNO ZAPOGE, GOSTILNO OB SAVI ter KMETIJSKI ZADRUGI SMLEDNIK in TRBOJE, množične organizacije ZK, ZB in SZDL čestitajo ob občinskem prazniku Smlednika vsem borcem in ostalim občanom.

»VIMPIK« - Vrbovečka industrija mesnih proizvodov i konzervi - Vrbovec
proda

TOVORNI AVTOMOBIL

znamke »Klockner-Deutz«, nosilnosti 4 tone,
s pogonom na plinsko olje, odlično ohranjen, z novo kabino.
Cena 4.500.000 dinarjev.

PARNI KOTEL

s sekcionalnimi vodnimi cevmi sistema
BABCOCK-WILCOX,

ogrevalna površina F = 79,65 m², dovoljeni pritisk P = 12
atmosfer.

Cena 3.600.000 dinarjev.

Glede vseh nadaljnjih podatkov je treba vprašati v komercialnem
oddelku tovarne

»VIMPIK« - VRBOVEC — Telefon: Vrbovec 21

VOJNA POŠTA 7250/27 — ZAGREB

BO IMELA V SVOJIM PROSTORIH

II. javno licitacijo

in sicer za sledeče objekte:

1. Klana, objekt nizke gradnje

NA DAN 19. AVGUSTA 1955 OB 9. URI

Predračunska vsota 15.000.000 dinarjev.

Rok dograditve 30. oktobra 1955.

2. Klana-Lisac, objekti nizke gradnje

NA DAN 19. AVGUSTA 1955 OB 11. URI

Predračunska vsota 8.000.000 dinarjev.

Rok dograditve 30. oktobra 1955.

**3. Klana, adaptacija dveh objektov visoke
gradnje v Lisu**

NA DAN 19. AVGUSTA 1955 OB 12. URI

Predračunska vsota 7.000.000 dinarjev.

Rok dograditve 31. novembra 1955.

Elaborati so na vpogled v Vojni pošti 7250/27, Zagreb,
stroškovnik s pogoji pa se dobi na pismeno zahtevo zainteresiranega podjetja v V. P. 7250/27, Zagreb, Staničeva 4/II.,
soba št. 14, kjer lahko dobite tudi vse ostale informacije v
zvezi s to licitacijo.

Pravico do licitiranja imajo vsa registrirana podjetja.
Vsako podjetje, ki se udeleži licitacije, ostane v ob-
veznosti do investitorja v roku 20 dni.
Ponudbe z vsemi prilagami sprejema komisija za licitacije Vojne pošte 7250/27, Zagreb, do označenega dneva
in ure.

Iz pisarne

Vojne pošte 7250/27, Zagreb

2395

SLUŽBENI LIST

FEDERATIVNE LJUDSKE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE

obvešča, da pripravlja kot posebno izdajo

IMENIK KRAJEVNIH IMEN FLRJ

po najnovejši administrativno teritorialni razdelitvi.

IMENIK KRAJEVNIH IMEN FLRJ bo obsegal: uvod, navodila za uporabo seznama, seznam ljudskih odborov okrajev, po ljudskih republikah. Seznam ljudskih odborov, okrajev FLRJ z občinami, vključenimi v njihovo sestavo. Seznam ljudskih odborov občin FLRJ, razdeljenih po abecednem redu z označbo kraja, ki mu pripadajo, ljudske republike in najbližje pošte. Seznam vseh krajev v FLRJ, razdeljenih po abecednem redu, z označbo občine, okraja, ljudske republike in sedeža najbližje pošte.

Ta imenik bo potreben vsem organom državne uprave, vsem go-
spodarskim organizacijam, ljudskim odborom, vsem državnim
organizacijam in vojaškim ustanovam.

IMENIK KRAJEV FLRJ bo tiskan v omejenem številu izvodov
in dobili ga bodo samo tisti, ki ga bodo v naprej naročili.

V KRATKEM IZIDEJO

ZVEZNI ZAKONI O UREDITVI IN PRISTOJNOSTI NOVIH OBČIN IN OKRAJEV

s komentarjem in uvodom.

Sestavlili so jih strokovni sodelavci Tajništva za zakonodajo in
organizacijo Zveznega izvršnega sveta pod uredništvom Miroslava
Buckovića, drž. svetnika; uvod: prof. dr. Jovan Djordjević,
CENA 350 DINARJEV.

ZBIRKA ZAKONOV

PRI JUGOSLOVANSKI LJUDSKI ARMADI

z uvodom, pojasnili in registrom izrazov

(Zakon o narodni obrambi, zakon o Jugoslovanski ljudski armadi,
zakon o vojaških sodiščih in zakon o vojaškem tožilstvu.)
Priredili: Vido Kosović, Radovan Paulić, Zvonimir Ostre in
Ilija Kostić. Urednik: Ljubisa Dimitrijević.

Ta zbirka je potrebna vsem vojaškim ustanovam, komandam vo-
jaških enot, vojaškim sodiščem in tožilstvom, ljudskim odborom in
vsem osebam v vojaški službi.

CENA 350 DINARJEV.

Naročila na gornje izdaje sprejema komercialni oddelek »Služ-
benega lista FLRJ«, Beograd, Kraljevića Marka št. 8. Tekoči račun
1032-T-220. 1955-196/3

PRODAMO

naslednje predmete osnovnih sredstev

- 2 klopi za vlečenje jeklenih palic z reduk-
torjem;
- 1 stroj za ravnanje in odrezovanje žice
Ø od 5 do 15 mm, brez motorja;
- 1 stroj za luščenje jeklenih palic debeline
do 50 mm Ø, brez motorja;
- 1 stroj za luščenje jeklenih palic do 60 mm
premera, brez motorja;
- 1 mlin za mletje mase (kolergang), pogon-
ska sila 34 KS, brez motorja;
- 1 stiskalnica za stiskanje opeke, brez mo-
torja;
- 1 mehanično žago za hladno rezanje jekla
in kovin, brez motorja;
- 1 krožne škarje za obrezovanje jeklenih
trakov do maks. širine 750 mm, noži Ø
250 mm, brez motorja;
- 1 škarje za rezanje pločevine, zmogljivost
od 8 do 13 ton, dolžina rezanja 220 mm,
brez motorja;
- 1 stroj za spiralno ukrivljanje betonskega
železa od Ø 5 do 7 mm, brez motorja,
in enak stroj za dim. od 8 do 10 mm,
tudi brez motorja;
- 1 stroj za električno varjenje cevi »Elin«
za Ø od 88 do 1500 mm s petimi elektro-
motorji enosmernega toka. Manjka pre-
usmerjalni agregat;
- 1 reduktor »Bamag«;
- 2 reduktorja na stojalu z bobenčki in za-
vorami 55 KS;
- 2 reduktorja z vretenom 50 KS n = 12:1;
- 2 reduktorja s štirimi prenos 100 KS
n = 26:1;
- 1 reduktor 1430 KS n = 985:105;
- 1 dezintegrator za čiščenje plina
40.000 m³/h in dva po 70.000 m³/h, brez
motorja;
- 2 električna motorja s »Pulwiss« spojkami;
- 1 napravo za razvijanje acetilena »Sirims«
s 300 kg karbita, zmogljivost 25.000 l/h,
pritisk 1000 mm W. S.;
- 2 električni peči za kaljenje in izpušanje
jeklenih palic dolžine 4000 mm;
- 1 vodno črpalko 4000 m³/h;

- dvovrstno črpalko 5 m³/h z enosmernima
motorjema;
- montažna žerjava nosilnosti 160 ton,
18 in 20 m razpona, brez električne
opreme;
- 3 vitle žerjave z nosilnostjo od 17 do 150
ton in razponom 12,2, 19 in 28 m, brez
električne opreme;
- 1 vitli žerjavski maček nosilnosti 100 ton,
s kavljem;
- 2 žerjavski kavlja, nosilnosti 100 ton;
- 1 motorni prijemalnik zmogljivosti 1,5 tone
z asinhronskim motorjem;
- 1 centrifugalni ventilator 5000 m³/h, brez
motorja;
- 1 asinhronski motor 85 KS z generatorjem
za spreminjanje toka, na stojalu;
- 1 dinamo 5 V 6000 A, za galvanizacijo;
- 3 enosmerne ladijske elektromotorje;
- 1 oljno prekidalo za transformator
3600 kVA 30.000 A, 2000 m aluminija
NKVA kabel 3 X 95 mm²;
- 63 kompletnih medenastih nizko tlačnih
vodomerov »Klinger« tipa AB 18;
- 25 medenastih vodomerov s steklom,
brez pip;
- 18 železnih visokotlačnih kompletnih vo-
domerov, novih;
- 20 železnih vodomerov s steklom AK 2,
brez pip;
- 6 plinskih premikačev Ø 500 mm; 3 Ø
800 mm, 2 Ø 900 mm, 2 Ø 1000 mm;
- 2 pločevinasta kotla Ø 2800 X 3200 X 8
milimetrov;
- 1 pločevinasti kotel Ø 1500 X 6700 X 12
milimetrov;
- 1 pločevinasti kotel Ø 2450 X 4000 X 8
milimetrov;
- 1 električni bojler za toplo vodo zmog-
ljivosti 800 l, Ø 1300 X 2500 mm;
- 1 visokotlačni kotel Ø 3000 X 3080 mm;
- 3 debelozidne brezšivne cevi Ø 450/560 X
X 3700 mm;
- 84 debelozidnih brezšivnih cevi Ø 310/340
milimetrov

ZA VSA POJASNILA SE OBRNITE NA:

ŽELEZARNA JESENICE

Jesenice na Gorenjskem

Prodajni oddelek — Telefon št. 244-250

1661

Pri žrebanju dobitkov »Mariborskega tedna«

dne 7. avgusta 1955 so bile izžrebane vstopnice po 50 din
s sledečimi številkami:

motorno kolo je zadela številka 36231;

ostale dobitke so zadele številke: 06695, 12890, 15611,
17154, 21209, 26606, 27309, 29681, 29851, 39410, 43909,
45917, 55847, 59803.

Dobitke so darovala sledeča podjetja:

Tovarna motornih koles Koper;

Mlinsko podjetje — Maribor;

»Zlatorog«, Maribor;

Tovarna pletenin in konfekcije, Maribor;

Tovarna mesnih izdelkov, Košaki — Maribor;

Tovarna čevljev, Maribor;

»Svila«, Maribor;

Tovarna umetnih brusov, Maribor;

»Kurivo«, Maribor;

»Sana«, Hoče pri Mariboru;

Mariborska tekstilna tovarna, Maribor;

Tovarna Zvečev, Slavonska Požega.

Lastniki izžrebanih vstopnic morajo dvigniti dobitke do
16. avgusta 1955 v pisarni »Mariborskega tedna«. Po tem
datumu zapadejo nedvignjeni dobitki v korist »Mariborskega
tedna«.

M 427

PODJETJE

»TELEKOMUNIKACIJE«

LJUBLJANA — PRZANJ

sprejme takoj v službo:

verziranega knjigovodjo
z večletno prakso

referenta za uvoz

s fakultetno izobrazbo in prakso v zunanjetrgovinskih
poslih in z znanjem najmanj enega tujega
jezika (angleški, francoski)

stenodaktilografa

z ustrezno prakso in znanjem najmanj enega tujega
jezika (angleški, francoski)

inženirje in tehničke

elektro in strojne stroke — TEHNOLOGE, KON-
STRUKTORJE, RAZVIJALCE

Interesenti naj se javijo osebno ali pošljejo pismene po-
nudbe na poštni predal 376 Ljubljana.

2787

VSEM POTROŠNIKOM IN ODJEMALCEM

OBČINE ZAGORJE OB SAVI

čestita ob občinskem prazniku kolektiv trgovskega podjetja
»POTROŠNJA« s poslovalnicami:

»ZAGORJE« — CANKARJEV TRG 1

»TOPLICE« — ZUPANČEVA 6

»LOKE« — LOKE 42

»IZLAKE« — IZLAKE 31

Okrog Zemlje bodo krožili UMETNI SATELITI

Zamisel
postaja stvarnost

Malone vsi časniki na svetu, radijske postaje in časopisne agencije že več dni objavljajo vesti, poročila, članke, izjave in domneve o dogodku, ki v marsikaterem oziru spominja na zamisli in sanje Jules Verni. Po svetu pišejo in govorijo celo določajo čas, kdaj bodo začeli okrog Zemlje krožiti njeni umetni spremljevalci, kakor krožijo pravi sateliti okrog našega planeta.

Umetna »luna« bo sicer v primerjavi s pravo mikroskopsko majhna. Velika bo kvečjemu kakor žoga za košarko, vendar pa bo krožila okrog Zemlje s hitrostjo 28.000 km na uro, kar pomeni, da bo vsakih 80 do 90 minut napravila pot okoli Zemlje. Stvar je torej videti na prvi pogled fantastična in malo manjka, pa bi jo resen človek uvrstil med senzacije, kakršne so bili leteči krožniki, o katerih je nedavno svet mnogo govoril in pisal, ali kakršne so bile cigare in cigarete, pepelniki, sklede, lonci in podobna leteča telesa, ki so prihajala z Zemlje ali celo z

Marsa. Nekateri ljudje so celo že prisluskovali razgovorom Marsovcev, ki so se z letečimi krožniki spuščali na Zemljo.

Tu pa ne gre za nič takšnega. Čeprav zveni to nekoliko senzacionalno in fantastično, vendar ne gre ne za senzacijo, ne za fantazijo, čeprav je govora o res

odobril načrte, na podlagi katerih bo začela naša dežela izstreljevati majhne satelite brez človeške posadke, ki bodo krožili okrog Zemlje. To bo del sodelovanja Amerike v praznovanju mednarodnega geofizičnega leta, ki bo trajalo od 1. julija 1957 do 31. decembra 1958.

Ta program bo prvič v zgodovini omogočil znanstvenikom na vsem svetu, da bodo stalno opazovali in proučevali prostor zunaj zemeljskega ozračja. Predsednik je izrazil osebno zadovoljstvo, da bo ta ameriški

jih izpustili, da bi z velikansko hitrostjo krožili okrog Zemlje. Po mnenju angleških znanstvenikov bo glavni problem pri tem pritrjevanje v satelit potrebne znanstvene instrumente.

Sateliti bodo posredovali dragocena poročila o visoki atmosferi, je izjavil predsednik francoskega Narodnega odbora za proslavo mednarodnega geofizičnega leta in direktor francoskega »Jonosferskega urada« R. P. Pierre Leger. Isto je potrdil v svoji izjavi tudi predsednik Kraljevskega društva v Londonu lord Andrian, ki je izrazil prepričanje, da bodo lahko umetni spremljevalci naše Zemlje iz višine 300 do 500 km pošiljali na Zemljo dragocena »poročila« in »ugotovitve«.

Nadaljevanje jutri

Atomska energija proti raku

David Woodbury, avtor knjige »Atom v mirnem času«, je objavil v neki ameriški reviji članek, v katerem pravi, da bo človeštvo čez 50 let že uporabljalo atomsko energijo kot splošno pogonsko silo. Najbrž pa je ne bodo mogli uporabljati za pogon avtomobilov, ker bi to na eni strani zahtevalo preobsežne instalacije, na drugi pa bi bilo tudi nevarno.

Woodbury je napovedal tudi pocenitev bencina, ker ga bo zamenjala atomska energija, ki jo bodo uporabljali za ogrevanje hiš, za pogon ladij in vlakov in za obratovanje tovarn. Woodbury tudi pravi, da bo potem, ko bo človek obvladal vodikovo bombo, zadostoval kosček pogonske snovi v velikosti vžigalnice glavice za odstranitev celega hriba. Kolikšna energija, ki jo bodo lahko natočili na kamion, bo po njegovem mnenju zadostovala za zgraditev tako velikega prekopa, kakor je Panamski.

Nadalje je Woodbury napovedal, da bo atomska energija pomagala medicini, da bo docela zatrla raka. Bolezni sploh ne bo več in ljudem tudi ne bodo več

gnili zobje. Razen tega bodo lahko konservirali živila za nedoločen čas.

Temu nemškemu učitelju ni pipa dovolj težka, pa je navadil kanarčka, da mu pride prav pod nos in mu dela družbo pri kavi. Navsezadnje — kdo ve, če se ni sta oba, učitelj in kanarček, kaj takega izmislila le, da bi prišla v časopis!

MALI LEKSIKON

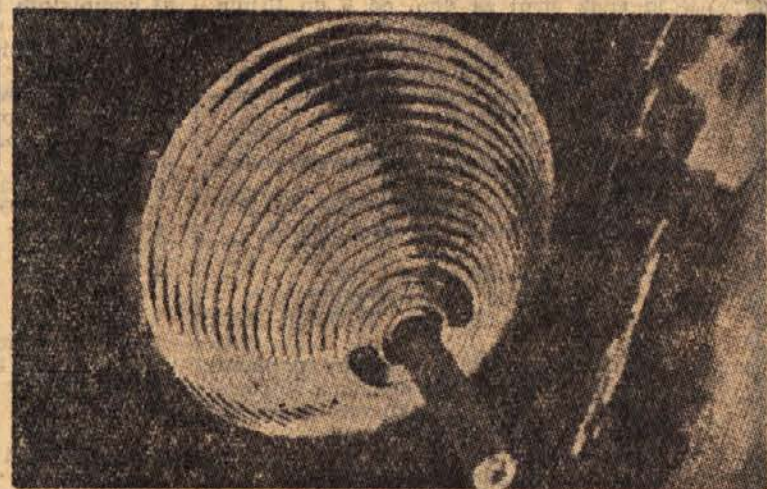
Koliko zlata je v zemeljski skorji?
Ali so v vzgoji ljudi z vdom in brez njega velike razlike?

Koliko let je živel človek najdlje, odkar pomni zgodovina človeštva?

Po cenitvi geologov, ki so proučevali ležišča zlata v zemeljski skorji do globine 3000 m, je v njej 440 milijonov ton zlata. Sprito sodanjih trestev za mehanizacijo pa bi ga lahko dvignili iz zemlje samo enajst tisočinko, da bi se ta trud splačal. Razen v zemeljski skorji pa je zlato tudi v morjski vodi. Vseh morij pa je kakih 37 milijonov ton. Pa tudi tega zlata glede na tehnična sredstva in ekonomičnost človeštvo ne more izkoristiti.

Za šolanje slepih imajo v vseh kulturnih deželah posebne šole. Slepih manjka samo vid, drugače pa so duševno in telesno normalno razviti. Zato se pouk v šolah za slepe le malo razlikuje od pouka v šolah za normalne otroke. Največja je razlika v pouku pisanja in branja. Slepi namreč pišejo v posebni, Braillovi abecedi, ki je sestavljena iz šestih izbočenih točk, razporejenih v dva vrsta po tri. Razlika je tudi v učenju zemljepisne, ker delajo slepi samo na reliefnih zemljepisnih in v računstvu, ker morajo imeti zanj posebne aparate. Drugačje pa v šolah med slepimi in otroki z zdravimi oči ni razlike.

Kako dolgo so ljudje živeli pred našim šteletjem, ni moč niti domnevati. Sodeč po nekaterih podatkih iz nove dobe, pravzaprav iz njenega začetka, ki pa niso povsem zanesljivi, lahko domnevamo, da so živeli nekateri ljudje tudi 500 let. Tako pravi Plinij, da sta živela neki Ilir in neki poplj po 500 let. V beležkah rimskih zgodovinarjev je omenjen neki Indijec, ki je živel 300 let. Zdaj je praktično težko verjeti tem vestem, saj vemo iz statistik, da kar pomni pisana zgodovina, do druge svetovne vojne noben človek ni živel več kakor 106 let.

Prvi posnetek umetnega satelita našega planeta »Miš«. Satelit tehtal kakih 50 kg in ameriški strokovnjaki ga nameravajo izstreliti v vesoljstvo leta 1957

senzacionalnem dogodku in zelo fantastični zamisli. Ta zamisel pa bo v kratkem postala stvarnost. Da to drži, potrjujejo uradne izjave in poročila iz najbolj pristojnih državnih forumov. To potrjujejo tudi izjave in članki najuglednejših znanstvenikov iz raznih dežel, ki se že več let ukvarjajo s tem, da bi z umetnimi sateliti proučili prostor nad zemeljskim ozračjem.

POROČILO BELE HISE O PRIPRAVAH V ZDA DA BI IZSTRELILI UMETNI SATELIT

Prvo uradno poročilo je prišlo za zdaj od predstavnika za tisk v Beli hiši v Washingtonu Jamesa Hagerthyja, ki je dne 29. julija objavil uradno poročilo, v katerem je med drugim rečeno:

»V imenu predsednika ZDA lahko objavim, da je predsednik

načrt nudi znanstvenikom vseh narodov za namene in očitno priložnost za napredek znanosti.«

KAJ MISLIJO O TEM NAJUGLEDNEJŠI SVETOVNI ZNANSTVENIKI

Pet minut, preden je James Hagerthy v Washingtonu prebral poročilo Bele hiše, je isto poročilo objavil v Bruslju izvršni tajnik Posebnega mednarodnega odbora za praznovanje mednarodnega geofizičnega leta profesor Maxell Nicole. Razen tega je objavil podrobnejše podatke in obvestila o načini, kako se bodo sateliti s tako imenovanimi trofaznimi raketami dvigali nad zemeljsko ozračje.

Ti poročili sta seveda sprožila v znanstvenih krogih najrazličnejše komentarje in mnogi strokovnjaki s področja geofizike, astronomije, astronavike ter drugih znanstvenih strok in panog so potrdili stvarnost takšnega ukrepa in v svojih izjavah ali člankih, objavljenih v tisku, pojasnili, kakšne koristi bo imelo človeštvo od te zamisli.

Angleški znanstvenik Sidney Chapman, predsednik Mednarodnega odbora za proslavo mednarodnega geofizičnega leta, vidi v tem napredek in razvoj znanosti o raketah. Znanstveniki so že doslej izstreljevali rakete v vesoljstvo, toda tam so ostale samo neke minute, vtem ko naj bi satelite dvignili s takšnimi raketami na določeno višino, potem pa bi

V letalu iz bambusovih palic čez Rokavski preliv

Ponovitev zgodovinskega poleta pionirja letalstva Bleriota

Francoz Jean Salis je pred nekaj dnevi preletel Rokavski preliv z letalom, narejenim po vzorcu Bleriotovega iz bambusnih palic. Ljudje niso hoteli verjeti, da se bo v takšnem letalu sploh upal dvigniti s tal, kaj šele poleteti nad morje. Prijatelji so ga svarili in mu svetovali, naj nikar ne tvega poleta s tako nezanesljivim letalom. Salis pa se ni dal pregovoriti in polet se mu je posrečil. Tako je ponovil zgodovinski polet pionirja letalstva Louisa Bleriota, ki je s približno enako preprostim letalom preletel Rokavski preliv leta 1909.

Kanadčan Jean de la Bruyere, ki se je tudi pripravil na takšen polet, je prišel prepozno. Salis ga je prehitel. Kanadčan pa ni hotel priznati svojega poraza. Sklenil je dvakrat preleteti Rokavski preliv z letalom, izdelanim natanko po vzorcu Bleriotovega. Dvignil se je v Calaisu, toda preletel je samo nekaj kilometrov, potem pa se je moral zaradi okvare v motorju vrniti, ni pa klonil. Brž ko je motor popravil, se je dvignil drugič. Dosegel je k. . . skale pri Doveru, kjer je večkrat zakrožil 150 metrov visoko nad mestom, potem pa je takoj odletel nazaj v Calais. Pri-

bližno 100 minut po startu se je spustil v Calaisu na tla.

Blieriot in tudi Salis sta potrebovala za enkratni polet čez Rokavski preliv 37 minut. Salis je čestital mlademu Kanadčanu na letališču. Bruyere mu je podaril svoje letalo.

Razvoj letalstva

Holandska družba za zračni promet KLM je naročila strokovnjakom, naj znanstveno analizirajo prihodnost civilnega zračnega prometa. Analiza je pokazala, da se razvija zračni promet mnogo hitreje, kakor druge panoge prometa. Omrežje zračnih prog je od leta do leta gostejše. Njegova razpredenost naraste vsako leto za 14 %, vtem ko se poveča promet v ostalih panogah samo za 7 %. Z letali potuje zdaj že 55 milijonov ljudi letno.

Uporaba orodja v zgodnji kameni dobi

Dr. Raymond Dart z univerze v Johannesburgu je obvestil znanstveni svet o arheološki najdbi, ki po vseh znakih sodeč dokazuje, da je prednik sedanjega človeka uporabljal orodje že pred dobrimi 100 tisoč leti. V neki dolini v južnoafriški pokrajini v Transvaalu so našli v pečini del zobovja tega našega prednika, znanega v znanosti z imenom australopithecus prometheus. Poleg kosti so našli preprosto kamnito orodje. Ker cenijo strokovnjaki starost kosti na dobrih 100.000 let, arheološka najdba očitno dokazuje, da je človek znal uporabljati orodje že v zgodnji kameni dobi.

Prizor iz filma »Na pristaniški obali« (On the Waterfront) režiserja Elie Kazana, ki je prejel letos sedem Oscarjev. Na sliki glavna igralka Eva Marie Sint in Marlon Brando

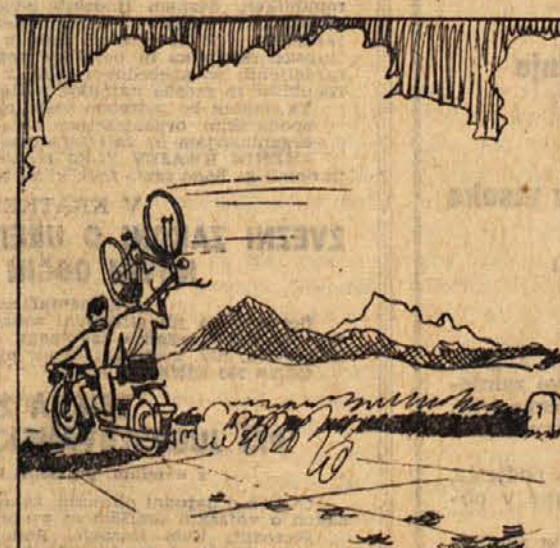
RAZPELI SO PERUTI

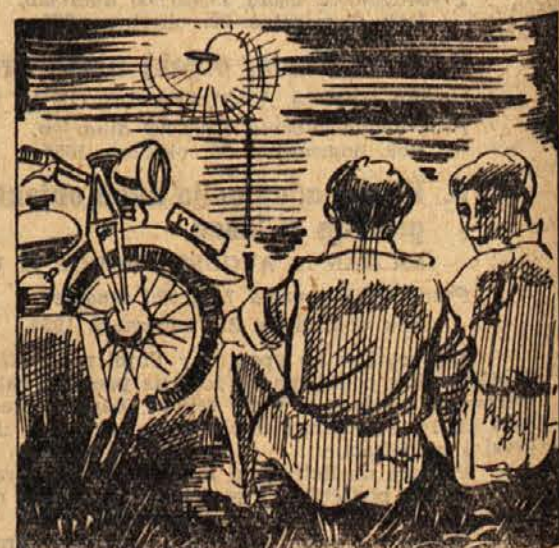
105. V trenutku se je nabralo okrog letala toliko zija, da Peter skoraj ni imel kam stopiti. »Fant, kje si pa pilota izgubil?« se je začudil star možak, ko se je prepičal, da ni v kabini nikogar več. »Pa ne, da bi sam onegavil s to rečjo po zraku! Peter se je nasmehnil: »Pa še kako sem onegavil! Ampak, prosim, povejte mi raje, kje imate kakšen telefon? In ljubljano moram telefonirati, da pridejo pome.« Možak se je popraskal pod klebukom. »Prepleto, to boš moral pa kar v Moravče stopiti!«

106. V Moravčah je Peter zvedel, da telefon ob nedeljah ne deluje. Na postaji ljudske milice si je izposodil kolo in se odpeljal v Domžale. Tudi tu ni imel sreče. Moral je naprej v Ljubljano. Pozno popoldne je prisopihal na letališče. V lopi sta samo dva učenca nekaj pravljala. »Kje pa je Branko?« je hlastno vprašal, ko je videl, da je vse zapuščeno. Fanta sta povedala, da vsi iščejo Marka. Poletel je s čavko proti Rašici in se ni vrnil. Peter si je obrlas ozojeno čelo in se ozri po lopi.

107. Ob steni je stal Brankov motor. Peter se je včasih že vozil z njim po letališču. Naglo se je odločil. Polskal je dolg žebelj in ga potisnil v odprtino za ključ. Pognal je motor. Eden od obeh fantov si je naložil kolo na ramo, sedel zadaj in odropotala sta nazaj proti Moravčam. Sprva je Petra hudo zanašalo. Polagoma pa je obvladal krmilo vsaj toliko, da nista vzbujala pozornosti ostalih voznikov. Srečno sta se pripeljala do Moravč, kjer sta vrnila miličnikom izposojeno kolo.

108. Nato sta še razstavila letalo in ga spravila pod najbližji kozolec. Mračilo se je že. Sedaj brž v Ljubljano. Nekaj časa je šlo vse po sreči. Blizu Domžal pa je pričel motor kašljati kakor nadvušljiv starček. Še enkrat je naredilo kh, kh, puh — in lepe vožnje je bilo konec. »Daj, porini me malo,« je predlagal Peter svojemu spremljevalcu. Siromak je rinil Petra in motor, da je komaj še sopol, a brez uspeha. Sedla sta v travo poleg ceste. Medtem se je že popolnoma stemnilo.